

VIENYBĖ

1886 • OUR 95TH ANNIVERSARY YEAR • 1981

95 M. 17 N.

192 Highland Blvd.
Brooklyn, N. Y. 11207

1981 M. SPALIO [OCTOBER] 24 D.

Telephone
[212] 277-7257

50 CENTU

ALTO SUVAŽIAVIMAS CHICAGOJE

Spalio 17 d. Lietuvių tautiniuose namuose įvyko 41-asis Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimas. Jį atidarė ir užbaigė Alto pirmininkas dr. Kazys Šidlauskas, bet posėdžių metu pasikeisdami pirmininkavo tarybos vicepirmininkai dr. J. Valaitis, T. Blinstrubas, Povilas P. Dargis, dr. J. Jerome ir dr. Vl. Šimaitis.

Sveikinimai

Suvažiavimą sveikino ir savo pritarimą Alto darbams reiškė: Lietuvos konsulė J. Daužvardienė, Balso pirm. M. Rudienė, dr. K. Ėringis, inž. A. Rudis, inž. E. Bartkus, M. Šimkus, K. Povilaitis, V. Jokubaitis, A. Misiūnas, A. Abraitis, V. Žemaitis, dr. V. Dargis, L. Stukienė, M. Gudelis, E. Vengianskas, T. Kuzienė, kun. A. Trakis, St. Žadeikis, dr. J. Valaitis ir kiti.

Raštu sveikinusiuju tarpe buvo: vysk. V. Brizgys, Lietuvos atstovas dr. St. Bačkis, gen. kons. A. Simutis, gen. kons. J. Žmuidzinas, JAV LB pirm. V. Kutkus, Kat. federacijos pirm. dr. S. Kuprys, Krikšči. dem. — Vl. Šoliūnas, Šaulių — K. Milkovaitis, istorikų — A. Rūgytė, Vl. Išganaitis, kun. A. Stašys, dr. B. Paliokas, Palm Beach klubas ir kiti.

Veiklos pranešimai

Apie Alto veiklą plačiai kalbėjo jo pirmininkas dr. Kazys Šidlauskas. Jis painformavo apie Alto pastangas Madride, Washingtone, JAV kongrese, Valstybės ir Teisingumo departamentuose, ryšius su diplomatiniais atstovais, Vliku.

Gen. sekr. Gr. Lazauskas pranešė, kad Altas išleido knygą "Lithuania Must Be Free" — rinkinį kalbų JAV kongrese, ginant Lietuvos laisvę.

Iš finansinio pranešimo paaiškėjo, kad per apyskaitinius metus Altas turėjo pajamų 80,659 dol., išlaidų 77,505 dol. Dabar kasoje turi 54,468 dol.

Kun. J. Prunskis painformavo, kad buvo per metus išleisti 27 biuletiniai, paskutiniu metu pradėti leisti ir anglų kalba. Jis paruošė "Lithuania" 4-tą laidą, kurios išeis 30,000, paruošė knygelę apie lietuvių skyrių Amerikos Balse, paruošė anglų ir lietuvių kalba įvadus į "Lithuania Must Be Free", o dabar ruošia knygą apie bolševikų nužudytus šaulius.

Alto atstovas Washingtone dr. J. Genys pranešė apie Jungtinio Pabaltiečių komiteto veiklą Washingtone, kontaktuojant valdžios žmones.

Pranešimai iš skyrių

Pranešimus iš skyrių padarė D. Bučas (Chicago), R. Sakys (Detroit), dr. Br. Motušienė (Cicero), A. Sukys (St. Petersburg), P. Maldeikis (Hot Springs), F. Masaitis (Los Angeles), A. Pautienis (Cleveland), P. Šilas (Miami), dr. V. Balčiūnas (Kenosha), St. Surantas (Rockford), V. Kažemėkaitis (Racine), J. Daugėla (Palm Beach, Fla.), Br. Spūdienė (New York), K. Valeika (East Chicago).

Naujoji valdyba

Suvažiavimas patvirtino centrinę organizaciją pasiūlytuosius kandidatus į naują valdybą. Buvo pasiūlyti: dr. J. Valaitis ir Pranevičius (socialdemokratų), T. Blinstrubas ir P. Bučas (tautininkų), Gr. Lazauskas ir dr. K. Šidlauskas (Sandaros), Pov. Dargis (SLA), dr. V. Šimaitis (Katal. Susivienijimo), A. Gabalienė (Kat. Mot. s-gos), dr. L. Kriaučeliūnas (Vyčių), J. Lekas (Vilniaus krašto).

Kai kurios organizacijos ir skyriai savo narius į valdybą pranešė vėliau.

Suvažiavimas sveikina

Suvažiavimas pasveikino prez. Reaganą už stiprų pasisakymą už žmogaus ir tautų teises ir prieš terorizmą pasaulyje ir Valstybės sekretorių Haig už ryžtingą politiką. Pareikštas sveikinimas ryžtingai kovojantiems tėvynėje.

Taip pat pasveikinta kongreso narius, Madrido delegaciją, ginančius Lietuvos reikalus. Vyriausybė prašoma daryti pastangas išlaisvinti Vytautą Skuodį. Pasveikinti Lietuvos diplomatiniai ir konsulariniai atstovai. Padėkota organizacijoms, kurios remia Altos laisvės kovą. Padėkota už veiklą Altos nariams. Pareikštas susirūpinimas dėl lietuvių kalbos Suvalkų bažnyčiose.

Suvažiavimo metu pagerbti atsiostojimu ir susikaupimo minute mirusieji Alto nariai, ju tarpe ir suvažiavimo išvakarėse miręs Alto valdybos narys Juozas Skorubskas. Jo pranešimą suvažiavimui perskaitė finansų sekretorius Petras Bučas.

Kanados Lietuvių Fondas, įsteigtas 1962 m., jau pasiekė 400,000 dol. kapitalą, kaip ir JAV Lietuvių Fondas, vadovaujasi šūkiu: kapitalas Lietuvai — nuošimčiai lietuvių, iš palūkanų finansuoja Kanados lietuvių kultūrinę veiklą. JAV Lietuvių Fondas jau pradėjo trečią milijoną dolerių.

Vyskupas Krikščiuonas, Panevėžio vyskupijos valdytojas, suteikia Sutvirtinimo sakramentą Panevėžyje.

Lietuvoje mažėja gimimų skaičius

Salia įvairių problemų, Lietuvoje kyla susirūpinimas gyventojų prieaugliu, nes daugumas šeimų (ypatingai iš inteligentų tarpo) nori auginti tik po vieną vaiką.

Žurnalas Tarybinė Moteris (1981 m. Nr. 6) paskelbė straipsnį, pavadintą — Vaikas ar automobilis, kuriame kaip tik šis klausimas yra diskutuojamas. Čia rašoma:

Svarbiausia demografinė problema tapo gimimų skaičiaus mažėjimas. Jei 1961 metais Lietuvoje 1000 gyventojų teko beveik 22 gimimai, tai 1970 metais jau tik maždaug 18, o 1979 metais — tik 15. Gimimų skaičius mažėja mūsų respublikoje nepaliaujamai.

Gimimų skaičiaus mažėjimas yra susijęs su masine šeimų orientacija auginti 1-2 vaikus — 70.7 proc. 1961 metais ir 82,3 proc. visų gimimų 1978 metais teko pirmiems ir antriems vaikams.

Tai neišvengiamai atsiliepia ir šeimų sudėčiai. Net 61 proc. šeimų respublikoje yra tik iš 2-3 narių. Sumažėjo ir vidutinis šeimos dydis nuo 3.6 1959 metais iki 3,3 1979 metais ir 3,2 gyventvietėse bei 2.6

vienkiemiuose 1980 metais. Išmums Tarybų Sąjungos demografas B. Urlanis paskaičiavo, kad iš 1000 gyventojų, įeinančių į dvivaikes šeimas, po 30 metų liks 621, po 60 metų — 386, po 80 metų — 240, o po 300 metų — 7 žmonės. Vadinas, kad būtų užtikrintas absoliutus gyventojų prieaugis, moterys turi gimdyti po 3 vaikus. Kadangi Lietuvoje sparčiai plinta mažavaikės šeimos, o gyventojų skaičius kad ir lėtėjančiais tempais, bet vis dėlto auga, gali kilti klausimas, ar tai neprieštaruoja minėtiems skaičiavimams. Ne, neprieštaruoja, tokia padėtis susiklosto dėl palyginti palankios gyventojų struktūros, kurios nemaža dalis tenka jaunimui ir kuriam mes turime būti dėkingi, kad gyventojų skaičius Lietuvoje kol kas nemažėja.

Gimimų mažėjimą sąlygoja tokie objektyvūs faktoriai, kaip dideli industrializacijos bei urbanizacijos tempai, moterų vaidmens visuomeniniame gyvenime pasikeitimas, ryškūs bendros gyventojų kultūros ir išsilavinimo lygio poslinkiai.

Vienybe is published bi-weekly by Valerie Tysliava and son Joseph N. Tysliava at 192 Highland Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11207. Second Class postage paid at Brooklyn, N. Y. Postmaster: Send address changes to Vienybe, 192 Highland Boulevard, Brooklyn, N. Y. 11207.

Subscription per year \$10.00. By First-Class mail \$25.00.

Staff: Editor: Jonas Valaitis; Managing and Layout editor: Valerie Tysliava; Assistant: Ann Waivada; Business Manager and Photo editor: Joseph N. Tysliava.

Contributing editors and writers: Mykolas Drunga, Demie Jonaitis, Charles P. Kal, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

ATOŠVAISTĖS IR ŠEŠĖLIAI MYKOLAS DRUNGA

Viename "Laisvosios Lietuvos" š. m. 18 nr. puslapyje štai ką skaitome:
"Tautos atsparumas reikalauja iš mūsų visų, kad būtume vieningi, kad susivaldytume nuo asmeniškumo, pagalvotume, ar tas nepakenkia bendriems Lietuvos laisvinimo darbams. Mūsų siekiai turi būti persunkti giliu patriotizmu ir pasiryžimu. Todėl burkime savo veiklos pajėgas planingai. Skiepykim jaunoje kartoje kilnius mūsų tautos idealus..."

O kitame puslapyje jau va kaip rašoma:

"Aš ne kartą pagalvojau — iš kokios bedugnės mūsų mažoje tautoje semiasi tiek kvailių ir nesusipratėlių? Kartais žiūri į tautietį — iš išvaizdos atrodo visai padoriai, o po kurio laiko nūstembti — iš kur pas jį tokie kiekiai žioplumo. Nagi, kad ir tie JAV lietuvių bendruomenės kiauragalviai — paskelbė: melskitės už Lenkiją. O kur jų maldos už Lietuvą, už partizanus, už žuvusius už laisvę, už persekiojamus Gudijoje lietuvius, už lenkinamus Seinų lietuvius ir t. t."

Tai matote! Vieną kartą — būkime vieningi, ryžtingi, kupini patriotizmo, kilnių idealų ir broliškos meilės, o jau kitą — Pašol von, kiauragalviai jūs, žioplai, kvailiai, nesusipratėliai...

Arba, viskas pagal ūpą. Ūpas geras — tai ir lieji sacharininio patriotizmo limonadą "už tėvynę", už brolių lietuvių. Ūpas prastas — visu pragarišku sielos ižužiu tepi juodu degutu to paties savo brolio veidą.

☆ ☆ ☆

O atrodo Bronius Zumeris vis tik labai iširdęs, nes kuo toliau, tuo "gražiau":

"Tur būt, laiško tie kiauragalviai neparašė, kad pareikalauti Seinų lietuviams katedroje lietuviškų pamaldų, kad gudai nustotų terorizuoti lietuvius, kad Vilniuje nustotų steigę lenkiškas mokyklas. Jau jų yra 300. Tokie svarbūs tautiniai reikalai tiems mažiems proteliams nepasiekiami ir nesuprantami".

Na ir dar:

"Lenkiškos vergijos, baudžiavos tijūnų imuštų botagų smūgiai dar tebesruvena anūku ar proanūku kraujuje ir jie nieko kito neišmano, kaip tik susirasti koki lenkišką, kad galėtų apie jį šokinėti. Dvasios ubagėliai, tautiniai skurdžiai".

Užteks!

☆ ☆ ☆

Ir ko gi Zumeris taip siunta? Jūk mūsiškiai (tie Zumerio pravardžiuoti "tautiniai skurdžiai") siulė už lenkus tik pasimelsti ir daugiau nieko! O malda, kaip žinia, yra toks dalykas, kurio visada per mažai, ir **niekada neperdaug**. Be to, melstis už priešą — ne tik galima, bet ir reikia. Ypač krikščioniui. O Broniui Zumeriui, žymiam ateitininkui, Australijos lietuvių katalikų federacijos steigėjui, knygų apie arkivysk. Juozapą Skvirecką ir Kalėdų varpus autoriui, visa tai turėtų būti nesvetimos mintys.

Deja, yra tokių, kurie elgiasi taip, lyg manytų, kad krikščionio principai tinka tik pamokslavimui ir gražbylystei, o konkrečiuose žmogiškuose santykiuose, ypač gi politiniuose, tuos principus — tik mest per tvorą, dar gerai paspyrus.

Jei artimo meilės įstatymo atžvilgiu Zumeris nebūtų hipokritas, jis neskelbtų atviro melo, kad bendruomenininkai meldžiasi tik už Lenkiją, o ne už Lietuvą, už partizanus, už žuvusius už laisvę ir t. t. Juk už visus tuos dalykus jie ne tik meldžiasi, bet dar ir išsijuosę dirba (kaip tik dėl to susilaukdami ALTo ir VLiko priekaištų, kad lenda į "politinę", t. y., ne savo sritį). Visi bent šiek tiek spaudą skaitantieji žino, kiek bendruomenininkai siuntinėja memorandumų, rengia demonstracijas, rašinėja laišku redakcijoms ir kongresmanams, perspauzdina ir verčia pogrindžio leidinių ir t. t., kad tik informuotų pasaulį apie Lietuvos, Sibiro, Gudijos ir Lenkijos lietuviams daromas skriaudas (taip, ir dėl Gudijos, ir dėl Seinų lietuvių yra daryta žygių!), kad tik išlaisvintų vieną kitą dėl laisvės kovos įkalintą.

Galima, aišku, tai veiklai vienu ar kitu požiūriu (taigi, okupanto, arba ALTo) nepritari. bet negalima sakyti, kad ji neegzistuoja.

☆ ☆ ☆

Siek tiek anksčiau tas pats autorius frontininkų "Į laisvę" žurnale buvo rašęs, kad "gyvuliškumo pradas slypi pačioje ruso prigimtyje". Man atrodo, kad tą patį jis turėtų pasakyti ir apie lietuvių prigimtį. Tiksliau tariant, jis privalėtų pripažinti, kad pačioje lietuvių prigimtyje slypi — paukštinis pradas. Kodėl paukščių?

2

Nejaugi ir dabar lenkai nori bloginti santykius su lietuviais?

Kas du mėnesiai Amerikos lenkai Washingtone išleidžia lenkų kultūros ir švietimo žurnalą Perspectives, anglų kalba. Turiniu šiek tiek prilygsta mūsų Lituanus.

Kovo — balandžio Perspectives tilpo Marc Paul straipsnis, paminintis Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį. Tenka apgailėti, kad mokslo žurnale autorius Lietuvos ir lietuvių tautos atžvilgiu nepajėgė išlikti objektyvus. Žurnalo redaktoriai pademonstravo nemažesnę neapdairumą, tuo nepasitarndami nei žurnalo kokybei, nei geresniems lenkų — lietuvių santykiams puoselėti.

Į straipsnį oficialiu JAV LB Krašto valdybos laišku reagavo LB ryšininkas tarptautiniams reikalams Washingtono Algimantas Gureckas. Autoriui lietuviams priseigus Vilniaus okupantų titulą, A. Gureckas taikliai paklausė "Kaip lietuviai galėjo tapti savo sostinės okupantais? Ar lenkų esama Varšuvos okupantais, o čekų — Prahos? Ir kodėl Paul 1940 m. lietuvių įvykdytą Vilniaus universiteto reorganizavimą laiko prilygstančiu 1832 ir 1842 metais Caro Nikolajaus II įvykdytiems universiteto uždarymams?"

Į autoriaus teigimą, kad II-ojo Pasaulinio karo metu Vilniaus universitetas veikė pirma sovietų ir vėliau nacių globoje, A. Gureckas priminė 1943 m. kovo 17 d., kada jis būdamas studentu, matė nacių daužančius Vilniaus universiteto iškabas ir prie universiteto durų prikalamą valdžios potvarkį, skelbiantį universitetą esant uždarytu. "Tuo metu aš nejutau, kad iki tol egzistavo nacių palankios globos dėka", teigia Gureckas. "Aš abejoju, kad lietuvių profesoriai ir studentai, kurie buvo kalinami ir mirė Stutthofe, juto bet kokią nacių geradarystę Lietuvos universitetui Vilniuje".

Lenkų žurnalo straipsnyje autorius daug vietos skyrė išdėstymui Vilniaus universiteto turėtos įtakos

į Koperniko universitetą Torune ir į lenkų akademinę bendruomenę Londone. Tačiau dėl nežinomų priežasčių patogiai užmiršo paminėti apie Vilniaus universiteto egzistenciją šiais laikais.

Tai pastebėjęs A. Gureckas rado reikalą pastebėti, kad nors sovietinio okupanto ir stipriai varžomas, Vilniaus universitetas veikia, auklėja studentus ir atlikinėja naudingus mokslinius tyrinėjimus, ypač griežtųjų mokslų ir matematikos srityse.

Autoriaus nesiskaitymą su faktais ir nemoksliską priėjimą, anot Gurecko, sėkmingai pailiustruoja skirtinga Vilniaus miesto vardo rašyba... Pradėjęs rašyti Vilno, straipsnio antroje dalyje autorius perėjo prie Wilno.

Laiškas redakcijai baigtas pareiškiant nusivylimą ir protestą. "Aš norėjau tikėti", teigia Gureckas, "kad virš 500 metų tęsėsis artimas Lietuvos-Lenkijos santykiavimas buvo patvarus brožas mūsų tautų istorijoje ir kad 19 metų trukęs 1920-1939 metų konfliktas tebuvo išdava laikino nesugebėjimo santykius pritaikinti prie pasikeitusių 20-to šimtmečio sąlygų. Dabar aš nesu tuo tikras".

"JAV LB vardu dėl p. Paul straipsnyje kovo-balandžio Perspectives laidoje esančio tendencinumo aš protestuoju!

1974 m. liepos 5 d. aš Perspectives tuo pačiu klausimu protestavau.

Pakartotinai pareiškiu LB-nės nusistatymą ir mano asmeniškų įsitikinimų, kad siekiant išlaikyti ir puoselėti lietuvių amerikiečių ir lenkų amerikiečių santykius, yra būtina, kad lenkai respektuotų Lietuvos suverenumą ir jos teritorinį integralumą su jos sostine Vilniuje".
Iš A. Gė. LB Inf.

Ogi todėl, kad jau nuo senų senovės lietuviai patys mėgdavo sau priskirti paukščių savybes, net vadindami save įvairiausiais, vėliau pavardėmis tapusiais paukštavardžiais: Gaidys, Gaidelis, Vištokas, Žasinas, Antinas, Karvelis, Žvirblis, Varnas, Strazdas, Šarka, Kuosa, Špokas, Tilvikas, Gegužis, Gulbinas, Vieversys, Sakalas, Kielė, Pieslys, Tetervinas, Genys, Genelis, Pempė, Gervė, Vanagas, Vanagėlis ir t. t. ir t. t.

Paukštis gi, kaip visi žino, kokiomis nors ypatingomis proto pajėgomis nepasižymi, užtatai rodos, labai atitiktų lietuvių prigimčiai ir atsakytų į Zumerio klausimą, "iš kokios bedugnės mūsų mažoje tautoje semiasi tiek kvailių, nesusipratėlių, žioplų, kiauragalvių, mažų protelių, dvasios ubagėlių ir tautinių skurdžių?" O jei prie tų "mažų protelių" dar pridėsime Zumerį ir į jį panašius, tai, paties Zumerio įvertinimu, turėtume gauti pakankamą skaičių tautiečių statistiškai pagrįstam tvirtinimui apie paukštinį mūsų prigimtį.

☆ ☆ ☆

Ne be to, kad putojančiam pykčiu Zumeriui retkarčiais, kaip aklai vištai grūdas, pasitaikytų ir krislelį teisybės užtikti. Pvz., rašydamas apie Seinų lietuvių kol kas bergždžias pastangas gauti Katedroje pamaldas, jisai teisingai pastebi, kad kai kurie mūsų dvasiškiai Romoje Seinų lietuvių pastangoms priešinasi. Ypač keistą vaidmenį čia vaidina prel. Ladas Tulaba — šį faktą jau daug kas ir iš nusimanančių yra patvirtinęs. Tačiau, Dieve mielas, dėl to kaip tik juk negalima pulsti tų mūsų tautiečių, kad ir L. B. narių, kurie anų skriaudžiamųjų lietuvių teises atkakliai ir nuoširdžiai gina!

Aplamai, kol lenkų pusėje sveriamą žodį turės senoviški šoviniškai a la Lomžos arkivyskupas, o mūsų tvoros pusėje kudakins tokie kaip Tulaba ir Zumeris (dargi krikščionimis save vadinantieji!), lietuvių-lenkų ginčo konstruktyvaus sprendimo ne greit bus galima tikėtis.

Vienybė, 1981 m. spalio 24 d.

Dr. Algirdas Budreckis

Nepriklausomoje Lietuvoje socialinis piliečių aprūpinimas remdavo si daugiau labdara, negu vyriausybės veikla. Visuomeninių organizacijų bei privačių rankų puoselėjamas labdaros darbas kasmet siekdavo kelių milijonų litų apyvartą. Viena iš tokių labdaros programų — Žiemos pagalba, teikusi paramą dėl žiemos aplinkybių į vargą patekusiems. Kaune veikė Vyriausias Žiemos pagalbos komitetas, sudarytas iš daugelio organizacijų centrinių vadovybių atstovų (šaulių, skautų, jaunlietuvių, ateitininkų, pavasarininkų ir kt.). Tasai komitetas buvo pasiskirstęs dviem sekcijom: aukų rinkimo ir aukų paskirstymo. Vos ne kiekviename valsčiuje veikdavo ir vietinis Žiemos pagalbos komitetas. 1937 m. tokių vietinių pagalbos teikimo punktų buvo net 270. Jie aprūpindavo šalančiuosius drabužiais, maistu, kuru ir pinigais. Visą šios labdaros veiklą globojo prezidento pati S. Smetonienė.

Žinoma, vyriausybės kritikai prikašiodavo, kad tokios labdaros nepakanka, kad ji nepajėgianti užkaišioti vyriausybės skylėtos socialinės politikos paliktų spragų. Įdomu, kad 50 metų vėliau prez. Reaganas, karpydamas Amerikos vyriausybės socialinį biudžetą, tokiom pačiom, tik žymiai didesnėm skylėm užlipdyti vėleik šaukiasi privačių piliečių, turtuolių ir jų fondų talkos. Įdomu, kaip jie į šį S.O.S. šauksmą atsilieps.

Kalbininko prof. Zigmo Zinkevičiaus duomenimis, populiariausi 1968 m. pirmame pusmetyje Vilniuje gimusiems kūdikiams duodami vyrų vardai buvo šie: Darius (duotas 8% visų naujagimių), Gintaras (6%), Artūras, Arūnas ir Saulius (po 4.5%) ir Kęstutis (3.5%). O 1604 m. šeši populiariausieji vilniečių naujagimiams suteikiami vyriški vardai buvo šie: Jonas, Motiejus, Stanislovas, Petras, Andrius ir Baltramiejus.

Dažniausi moteriški vardai tarp vilniečių 1968 m. pirmajame pusmetyje buvo Jolanta, Daiva ir Jūratė, o 1604 m. — Ona, Darata ir Kotryna.

Nuostabu, kad šiandien Lietuvoje populiarių vyriškų vardų eilėje tokią aukštą vietą užima Artūras. Amerikos lietuvių tarpe jis beveik nepasitaiko. Gal dėl to, kad anglišką Artūro formą — Arthur — lietuvių ausiai skamba ne labai dailiai, ypač bandant jį šaukti. Gaunasi kažkoks gaudimas, gargaliavimas, šnypštimas...

Daug ką pasakantis dokumentas apie "dypuką" ir "senamerikonių" skonio susikirtimą iš asmeniško Algimanto Mackaus, dabar Metmenyse paskelbto laiško vienam draugui (rašyta 1959.VIII.12):

"Jau metai, kai nuolat dirbu Margučio radijuje. Kiekvieną dieną, išskyrus antradienius bei šeštadienius, migdau klausytojus skelbimais ir tom pačiom plokštelėm. Vienų mažiau, kitų daugiau keikiama, šneku, ir tiek. Teko nugirsti, jog ypač nemėgiamas esu senųjų lietuvių. Girdi, anas kalba, o mes

nesuprantam; anas deda plokštelės, o tokių mes nemėgstam. Sako, reikia lietuviškos (tik lietuviškos!) muzikos, t. y. polkų ir kadrilių. Abejoju, ar ilgai ištvėrsiu".

Tokių "dvių kultūrų" konflikto, nors žymiai mažiau, pasitaiko dar ir šiandien. Beje, Mackus, savo gyvenimo egzistenciją įprasminęs kaip poetas, už penkerių metų po šio laiško parašymo žuvo kartu su Margučio vedėja ir savininke Lilian Vanagaitiene, automobilio katastrofoje. Mackus įžengė į mūsų tautos dainių Valhalą, o Margučio radijas, atkakliai vedamas nepailstančio Petro Petručio (dabar vadinamo "p. Margučio"), šiais ir kitais metais keliais renginiais iškilmingai švenčia 50 metų savo gyvavimo sukaktį.

Praėjusios vasaros studentų ateitininkų stovykla pilnai atsisuko "veidu į Lietuvą". Joje dalyvavo ir diskutavo net keturi neseniai iš Lietuvos atvykę asmenys: J. Jurašas, D. Žilevičienė, D. Juodvalkytė ir L. Vaičekauskaitė. Buvo rodomas net A. Žebriūno filmas "Velnio nuotaka". Keli stovyklos vadovai — Vilniaus kursų abiturientai. Stovyklos programoje buvo visapusiškai nagrinėjama dabartinės Lietuvos kultūra: menas, muzika, poezija. Kaip viena iš vadovų rašo:

"Stovykla, kurioje 45 asmenų susigyveno, bendravo, tarp savęs stengėsi lietuviškai kalbėti, daug ką sužinojo apie dabartinę Lietuvą, jos kultūrą ir vargus. Stovyklautojai visai neraginami noriai vyko į užsiėmimus ir paskaitas. Tai pasigėrėtina!"

Amen!

Sumažinti infliaciją. Sumažinti nedarbą. Sumažinti palūkanas. Stiprinti gynybos biudžetą. Visa tai atlikti vienu kartu. Gal tai ir neįmanomas uždavinys. Bet ar kas rimtai abejoja, jog jam įvykdyti geresnių šansų turi Ronaldas Reaganas, negu jų būtų turėjęs Jimmy Carteris ar Tedis Kennedis?

Rimas Česonis, JAV LB Visuomeniniams reikalams tarybos narys, prez. J. Carterio paskyrimu buvęs JAV visuomenės atstovu Madrido konferencijoje, rugsėjo 17 d. atstovavo JAV LB-nei Helsinkio komisijos pirmininko kongr. Dante Fascell sukviestame nevaldinių organizacijų informaciniame pasitarime. Washington, D. C. Posėdyje JAV delegacijos Madride kopirmininkas dr. Max Kampelman išdėstė JAV-Sov. Sąjungos interesų skirtumus, iškėlė sunkumus su kuriais Madrido konferencijos metu susidurta, bei svarbą ir toliau JAV-ėms puoselėti žmogaus teisių klausimą. Dalyvavo senatoriai C. Pell ir J. Heinz, kongresmanai D. Fascell, E. Levit, M. Fenwick.

Dabartiniu metu R. Česonis remia kongr. J. Florio kandidatūrą į New Jersey valstijos gubernatorių, valstijos demokratų platformos komisijai pristatė lietuviams svarbių klausimų sąrašą.

Daugmaž 40 metų **Vienybė** laikėsi vadinamos vidurinės ar tautinės linijos. Čia norima bent trumpai apžvelgti tą 1919-1961 metų laikotarpį ir jo redaktorius.

1919 m. birželio 28 d. **Vienybės Lietuvninkų** leidėjas Kazys Brazys ir Juozas O. Širvydas sukviė artimus bendradarbius steigti **Vienybės** spaudos bendrovę. Brooklyne susirinko K. Brazys, Juozas M. Danielius, J. O. Širvydas, Jonas W. Liutas-Lutkauskas, Pranas J. Purvis, A. B. Strimaitis, Jonas V. Baltrukonis, J. Budrevičius, A. Kandrotas, A. Anskis, A. Dičmanas, Vincas J. Šlekys, Izidorius Stanevičius, Aleksandras M. Augūnas, Pranas Bajoras, Antanas Stankevičius, Julius Baniulis, V. Struogis, Juozas Ambraziejus, J. Šimaitis, J. Balukas ir Mikas Paltanavičius.

Iš to sąrašo matyti, kad jie buvo naujos srovės atstovai, kai kurie yra buvę socialistai, šliūpininkai, laisvamaniai. Juos jungė nacionalizmo idėja. Jie buvo liberalinės pakraipos patriotai. Tie "tautiečiai" — kaip tada tautininkai buvo pasivadinę, aptarė galimybes leisti dienraštį ir sujungti **Amerikos Lietuvį su Vienybe Lietuvninkų**.

Pastarasis pasiūlymas atkrita, kai Mikas-Paltanavičius atsisakė sujungti jo redaguojamą **Amerikos Lietuvį** su brookliniškiu laikraščiu.

Susirinkę tautiečiai nutarė sudaryti 75,000 dolerių kapitalo bendrovę, išleidžiant 7500 akciją. 1919 m. rugsėjo 4 d. ši **Vienybės** bendrovė nutarė atpirkti **Vienybę Lietuvninkų** nuo sirguliuojančio Brazio už 650 akcijų ir už \$6000. Juozas Širvydas buvo paskirtas pilnu Bendrovės organizatorium 1919 m. spalio 15 ir iš Brazio leidimo perėmė laikraščio reikalus 1920 m. sausio 1 d. Laikraščio pavadinimą pakeitė į **Vienybę**.

Vienybės spaudos bendrovės pirmininku ir direktorium J. O. Širvydas išbuvo iki 1923 m. kovo 20 d. (Kazys Brazys mirė 1920 m. birželio 13 d.). Aleksandras Augūnas buvo laikraščio administratorius ir bendrovės sekretorius (1921-1924).

Tarp (1920 m. gegužės 10 ir 1928 m. kovo 29) **Vienybę** redagavo J. O. Širvydas. **Vienybė** pradėjo eiti du, tris kartus per savaitę, tačiau neįstengė tapti dienraščiu. Širvydas matė, kad raštingųjų jėgos išsisenka. Užtat jis organizavo bendradarbių tinklą Lietuvoje. Buvo įsteigta vadinama "Kalėdų Eglutė" lėšoms telkti. "Kalėdų Eglutė" kasmet surinkdavo po \$150-\$200 aukų bendradarbių fondui. Šis lėšų fondas mokėdavo nuolatinams bendradarbiams. **Vienybė** iš Lietuvos susilaukdavo straipsnių ir raštų nuo B. Brazdžionio, P. Cvirkos, P. Čiūčelio ir Petraičio. Tiesa, jų raštai Amerikos lietuvių gyvenimo nesvarstė, bet davė literatūros ir raštų bendrais tautos klausimais.

☆ ☆ ☆

1926 m. gruodžio 17 d. perversmas Lietuvoje turėjo didelį poveikį ir Amerikos vidurinę srovę. Jo pasėkoje vidurinė srovė suskilo į sandariečius, remiančius nuverstą prezidentą Kazį Grinių ir liaudininkus, ir į tautininkus, kurie rėmė prezidento Antano Smetonos naują režimą. Apie tai yra rašęs J. O. Širvydo sūnus vėlesnis **Vienybės** redaktorius Vytautas: "1926 m. gruodžio 17 dienos perversmas Lietuvoje sudrebino rimtomis politinėmis sėkomis išsekusią Amerikos lietuvių visuomenę. Nuo pat lietuvių imigracijos pradžios, kaip žinoma, raudona gija reikėsi nebuvimas tarprių ir glaudžių santykių tarp Amerikos ir Lietuvos lietuvių. Šis nebuvimas ir to perversmo metų daugeliui sukliudė įvykyje tinkamai susiorientuoti". (žr. Vytautas Širvydas, Juozas O. Širvydas—Biografijos bruožai", Cleveland, 1941, psl. 338).

Vienybės redaktorius Juozas O. Širvydas čia siūlė šaltą ir atsargų elgesį. Vedamuoju straipsniu jis rašė: "Perversmas neliks be svarbių pasėkų. Ar tos Lietuvai bus į gerą, ar į blogą, dar anksti spėlioti. Lietuviai Amerikoje savo nuomonės dar nespėjo pareikšti. Numatoma, perversmui bus labai prijauciančių ir labai priešingų. Prijaus tautiniai nusiteikusios srovės, priešinis tarptautinės. Tautiniai nusiteikusių tarpe daug nepartinės visuomenės. Skubintis nėra ko. Rimtas tylėjimas ir faktų išsivystymo laukimas išmintingesnis dalykas negu skubotos išvados. Po kiekvieno panašaus perversmo įvyksta visų karštesnių tautos pulsų suvaržymas. Mes, kaip pridera, tikėsime geresniam rytojui. Tolimoje Amerikoje gyvendami, daugeliu Lietuvai prisidėti negalime, bet prisidėsime tenai, kur tik matysime, kad tautos labai dirbama." (**Vienybė**, nr. 152, 1926).

Širvydo patarimo Amerikos lietuvių spauda ir veikėjai neklausė, išskyrus Kazio S. Karpiaus redaguojamą **Dirvą** Clevelande, kuri po perversmo pasiliko vienodo nusistatymo kaip **Vienybė**. **Vienybė** ir **Dirva** buvo vieninteli Amerikos lietuvių laikraščiai, kurie pritarė Lietuvos tautininkams.

Dėl tautininkiškos linijos **Vienybė** mustojo daug liberalių rėmėjų. Ligos priverstas J. O. Širvydas 1928 m. kovo 29 d. atsistatydino iš atsakingų redaktorių ir tų pačių metų spalio 6 d. išvyko apsigyventi Lietuvoje.

Padėtį išgelbėjo jaunas Jonas Valaitis, kuris neseniai buvo sugrįžęs iš Lietuvos į Bostoną. Jis yra bendradarbiavęs Lietuvos **Žiniose**, Lietuvos **Ūkininke**, **Trimite**, Lietuvos **Aide** ir kituose Lietuvos laikraščiuose. 1923-26 m. redagavo **Jaunimą**. 1928-1933 m. jis buvo **Vienybės** vyriausias redaktorius.

Turėjo gerų talkininkų. **Vienybės** administratorius buvo Domininkas Klinga. Klinga dirbo ir kaip redaktorius 1928-33 m. Buvusio redaktoriaus sūnus Vytautas Širvydas irgi buvo redakcinio kolektyvo narys 1917-1929 m. laikotarpyje, iki 1929 m. gavo inspektoriaus vietą JAV imigracijos tarnyboje. Po to jis tegalėjo talkinti kaip bendradarbis.

Nukelta į 6 psl.

VALDAS ADAMKUS — GAMTOS APSAUGOS "BOSAS"

Prezidento Reagano administracija spalio 8 d. paskelbė, jog Valdas Adamkus skiriamas JAV Gamtos apsaugos agentūros (Environmental Protection Agency) Vidurio Vakarų regiono administratorium.

Adamkus vadovaus didžiausiajam EPA regionui, apimančiam šešias valstijas su 45 milijonais gyventojų. Didžiuosius ežerus (Great Lakes) ir visus tarptautinės sutarties su Kanada reikalus. Jis taip pat pasilieka ir JAV delegacijos pirmininku prie Tarptautinės vandens apsaugos komisijos su Kanada. Per paskutinius 10 metų Adamkus buvo regiono vice-administratorius, o prieš tai vadovavo Ohio baseino regionui Cincinnati mieste.

Adamkus bus tiesiogiai atsakingas EPA administratorei Anne M. Gorsuch Washington, kuri savo ruožtu yra tiesiogiai pavaldi pačiam prezidentui.

Pažymėtina, kad V. Adamkus yra vienintelis aukštas EPA pareigūnas, paskirtas Nixono laikais, išsilaikęs Fordo bei Carterio administracijose ir dabar susilaukęs aukščiausio savo karjeros paskyrimo prez. Reagano administracijoje.

Kaip sakoma Baltųjų Rūmų pranešime, V. Adamkus turi didelę patirtį gamtos apsaugos srityje, jo inasas "didžiai vertinamas šios srities specialistų tiek JAV-ėse, tiek ir tarptautinėje bendruomenėje".

V. Adamkaus kandidatūrą rėmė beveik visi regiono valstijų gubernatoriai, senatoriai, daugelis kongresmanų, valstijų bei miestų rinktųjų pareigūnų, net ir pramonės atstovai. Labai teigiamus vedamuosius už Adamkaus paskyrimą išspausdino Chicago Tribune, Chicago Sun-Times ir Detroit Free Press laikraščiai. 1978 m. Adamkus buvo apdovanotas aukščiausiu JAV EPA žymeniu — aukso medaliu. Šis įvertinimas buvo jam skirtas už didelius nuopelnus gamtos apsaugos tarnyboje, tiek Amerikos, tiek ir tarptautinio bendravimo plotmėje.

Mat, nuo 1972 m. jis yra nuolatinis JAV gamtos apsaugos delegacijų į Europą ir Sovietų Sąjungą narys. Ryšium su šiomis pareigo-

mis jis yra lankęsis ir Lietuvoje. Be to, gamtos apsaugos klausimais yra paskelbęs eilę straipsnių, skaitytų tarptautinėse konferencijose.

Vienybės korespondentui V. Adamkus pareiškė, kad jis, būdamas prez. Reagano administracijoje, ir toliau atkakliai gins gamtos apsaugos interesus. Paklaustas dėl prezidento užimtos biudžeto išlaidų mažinimo politikos, jisai pripažino, kad biudžetiniai karpymai palies ir jo vadovaujamą įstaigą, tačiau "užtai kaip tik reikės šukoncentruoti visus turimus išteklius į pačių svarbiausių problemų sprendimą".

V. Adamkus yra pats aukščiausiai iškilęs lietuvių kilmės federalinis valdininkas visoje JAV istorijoje. Jo vadovaujama EPA regiono įstaiga Chicagos Federaliniame pstatate turi 900 tarnautojų. Adamkaus metinė alga \$50,000. K.

ARCHITEKTO EDMUNDO ARBO LAIMĖJIMAS

Lietuviai Amerikos Vakaruose nr. 10 rašo apie kaliforniečio architekto Edmundo Arbo laimėjimą patogių ir praktiškų namų konkurse.

Tasai konkursas buvo paskelbtas Kalifornijos gubernatoriaus namų statybos departamento. Tarp 480 projektų buvo ir arch. Arbo projektas.

Darbams vertinti ir atrinkti gubernatoriaus buvo sudaryta 14 narių įvairių sričių ekspertų komisija kuri naujų idėjų kategorijoje arch. Arbo projektą atrinko ir autorių apdovanojo grant premija ir gubernatoriaus pasirašytu diplomu.

Iš konkursui pateiktų projektų buvo reikalaujama, tarp kito ko, kad namų idėja būtų pagrįsta saulės energijos panaudojimu, energijos sunaudojimo taupumu, statybinių medžiagų ekonomija ir t. t. ir kad namai būtų prieinami vidutiniškai uždirbančioms šeimoms.

Architektas Arbas suprojektavo tipinio namo projektą, kurio statybai būtų naudojamos prifabrikuotos plokštės. Naudojant tokias izoliacines plokštes, be vargo per 6-7 dienas gali būti sumontuojamas pasirinkto tipo elegantiškas namas.

Tuo būdu galima statyti vienos šeimos, taip pat duplexus, triplexus, kvadrupleksus ir net "townhouse" tipo namus.

Apie konkurso laimėtoją arch. E. Arbą plačiau parašė Santa Monica Evening Outlook. Paklaustas, kas jį paskatino konkurse dalyvauti, architektas atsakė: "Iš karto ir aš pats nedrįsau, galvodamas, kad žūsiu nepastebėtas dalyvaujančių... masėje, perskaitęs išsiuntintą architektūrinėms įstaigoms konkursinę programą iš 90 puslapių, manyje kilo mintis kaip aš galėčiau būti naudingas kaip profesionalas daugeliui neturtingųjų — jauniems žmonėms, pradedantiems gyvenimą, kurių didžiausias troškimas turėti nuosavą gūžtą-namą ar nuomoti butą prieinama kaina".

LSS vyriausioji vadovė aplanko Detroito Saulių stovyklą "Pilėnai". Iš k. į deš. Vyr. skn. V. Vidugiris, Vyr. skn. I. Kerelienė ir LSS Tarybos pirm. S. Miknaitis. V. Bacevičiaus nuotr.

JAV LB TARYBOS IR PLB SEIMO RINKIMAI

JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto Valdyba praneša, kad 1982 m. gegužės 8-17 d. įvyks JAV Lietuvių Bendruomenės X-osios Tarybos ir JAV LB atstovų VI-ąjį Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimą rinkimai. Į JAV LB X-ąją Tarybą renkama 60 asmenų, o į PLB VI-ąjį Seimą — 45 atstovai.

Rinkimuose gali dalyvauti ir kandidatuoti visi virš 18 metų amžiaus lietuviai. Kandidatus į JAV LB X-ąją Tarybą ir VI-ąjį PLB Seimą atskiruose sąrašuose gali siūlyti ne mažiau kaip 10 toje apygardoje gyvenančių lietuvių. Tas pats kandidatas gali būti abiejuose sąrašuose.

Rinkimų komisijos sudaromos: Vyriausioji — iki 1981 m. sausio 7 d., Apygardų — iki 1982 m. vasario 7 d., Apylinkių — iki 1982 m. kovo 7 d.

Kiekvienas balsuotojas galės balsuoti asmeniškai rinkimų būstinėje arba laišku. Smulkesnes informacijas paskelbsime vėliau.

JAV LB Krašto Valdyba

SLA NARIŲ DĖMESIUI

1981 metais nuo gruodžio 1 dienos iki gruodžio 31 dienos vyksta Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Pildomosios Tarybos NOMINACIJOS.

Visos SLA kuopos GRUODŽIO-DECEMBER mėn. privalo sušaukti visuotinius narių Susirinkimus ir susirinkimuose atlikti NOMINACIJAS į SLA Pildomąją Tarybą.

Visi SLA nariai kuo skaitlingiausiai dalyvaukite NOMINACIJOSE!

Genovaitė Meiliūnienė
Susivienijimo Lietuvių Amerikoje
Sekretorė

"The Unknown War" filmas, kuris buvo susuktas panaudojant Sovietų Sąjungos šaltinius, dabar rodomas ir Vokietijoje, tik vokiečiai išmetė žymesnę Maskvos propagandą iš jo ir po filmo rodymo televizijoje duoda 15 min. laiko atitaisyti Maskvos iškraipymus.

Amerikos Lietuvių Taryba jau dveji metai, kaip veikia prieš nekritišką šio filmo rodymą JAV televizijos stotyse.

Vienybė, 1981 m. spalio 24 d.

LIETUVIAI CHICAGOJE

LIETUVIŲ MONTESSORI MOKYKLA

Kriaučeliūnų vardo nameliuose, 2743 W. Lithuanian Plaza Ct. šiais metais, dvejose klasėse, rytinėje ir popietinėje, mokosi 30 vaikų: 14 berniukų ir 16 mergaičių. Čia lavinama lietuvių kalba, mokomi lietuviški papročiai, ruošiamasi rašybai, skaitybai, matematikai, ugdomas tvarkingumas ir savarankiškumas. Mokslas vyksta lietuvių kalba pagal Montessori principus.

Rugsėjo 15 d. įvyko pirmas tėvų susirinkimas, kurį pravedė Montessori Draugijos pirmininkė Daina Dumbrienė. Mokyklos vedėja Dana Dirvonienė supažindino su mokyklos personalu: asistentėmis Nijole Nausėdiene ir Kristina Genčiene ir sekretore Dana Šležiene.

Dienraštis *Chicago Tribune* išspausdino kun. J. Prunskio laišką "Oppression by Soviets in Lithuania" pridėdamas dar ir spausdintą iliustraciją. Laiške primenama opozicija prieš Pietų Afrikos sportininkų komandą, atsilankiusią į JAV, pažymint, kad ne vien P. Afrikos vyriausybė neatstovauja gyventojų daugumai, bet tas pats ir Sovietų Sąjungoje, o ypač neatstovauja piliečiams Maskvos pastatytos vyriausybės Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Siems kraštams neduodama naudotis laisvo apsisprendimo teise.

Antanas Adomėnas, ALTo informacijos komisijos narys dabar siekias doktorato Chicagos universitete, pradėjo kas savaitę daryti politinius pranešimus per Kazės Brazdžionytės radijo (Lietuvos Aidai) valandėlę, Chicagoje. A. Adomėnas taip pat redaguoja *Sandaros laikraštį* angliškąjį skyrių, kur pateikiama daug aktualių žinių.

Graži dailininko Murino paroda

Chicagos Čiurlionio galerijoje naujas parodų sezonas buvo pradėtas spalio 9 d. dail. Broniaus Murino paroda. Sios galerijos sienos suspindėjo spalvingais dailininko paveikslais, kurių buvo net visas pusšimtis.

Pačią parodą suorganizavo Chicagos Lietuvių Dantų gydytojų draugija, kurios vardu parodą atidarė Elena Baltrušaitienė. Parodos pristatymą atliko dail. Adolfas Valeška, kuris kalbėjo:

Murinas irgi yra apsuptas svietimos aplinkos, tačiau jis suranda individualią pažiūrą savo kūryboje. Daug dėmesio jis skiria peizažui, suteikdamas jam ekspresionistinę formų dinamiką ir spalvų harmoniją. Jo natiurmortai artimi peizažo idėjinei struktūrai. Murino darbuose pagrindinis dėmesys yra skirtas spalvinei atmosferai, ir tos sudėtingos ir turtingos spalvų tonacijos įvairiose formose yra su dideliu jausmu sukurta, jos įvairuoja savo kompozicija ir spalvinėmis gamomis. Mūsų laikų dailėje Murinas neabejotinai yra išskirtinas kaip savitas dailininkas.

Vienybė, 1981 m. spalio 24 d.

Dr. J. Valaitis paskutiniame lietuvių gydytojų suvažiavime buvo išrinktas Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos pirmininku. Dr. Valaitis yra medicinos mokslininkas ir veiklus lietuvis patriotas. Medicinos studijas išėjęs Kauno ir Tiubingeno universitetuose, specializavosi patologijoje ir dabar yra vyr. direktorius patologijos laboratorijos Liuteronų ligoninėje Park Ridge, Ill. Taip pat jis yra Illinois universitete klinikinis patologijos profesorius. Yra parašęs daug studijinių straipsnių JAV medicinos žurnaluose.

Dr. Valaitis yra ilgametis Santaros-Šviesos veikėjas, energingas Lietuvių Fondo vadovybės narys ir ALTo vicepirmininkas, atstovaujantis social demokratams.

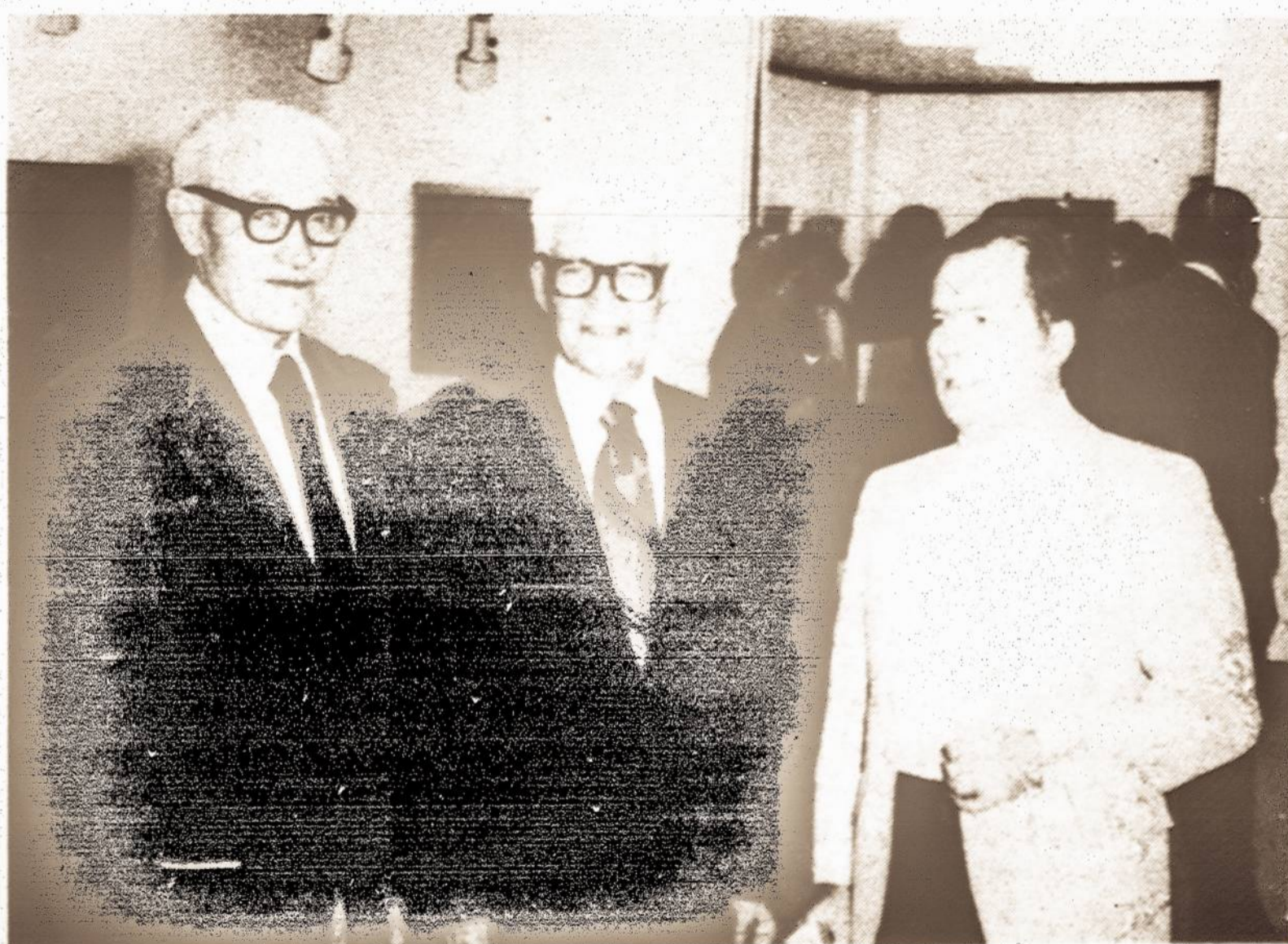
TAUTINIŲ NAMŲ DEŠIMTMETIS

Spalio 10 d. vakariene ir trumpa menine programa paminėtas Lietuvių Tautinių Namų dešimtmetis.

Pradžioje Namų pirmininkas inž. Jonas Jurkūnas priminė Namų įsteigimo istoriją ir pareiškė padėką valdybos nariams ir ypatingai Broniui Kasakaičiui, Mečiui Valiukėnui ir Andrašiūnui, be kurių šiems namams būtų sunku laikytis. Supažindino susirinkusius su svečiu iš Los Angeles, tenyškio Tautinės Sąjungos skyriaus pirmininku, primindamas, kad ir Los Angeles minės panašią sukaktį.

Vakarienės metu gražiu humoru, sava kūryba pasireiškė aktorė Zita Kevalaitytė ir dail. Vladas Vijeikis. Sava kūryba talkino ir Juozas Toliušis. Po programos buvo šokiai, grojant ukrainų orkestrui.

Žurnalo "Naujoji Viltis", leidžiamo tautininkų ir neolituonų, redaktorius dr. Jonas Balys nuo liepos 18 d. pasitraukė iš šių pareigų.

Vyresniosios dailininkų kartos atstovas — Bronius Murinas [viduryje] Čiurlionio galerijoje Chicagoje spalio 9 d. Kairėje — Melrose Parko, Ill. lietuvių kolonijos veikėjas K. Juknelis, dešinėje — Ed. Šulaitis.

V. Zalatoriaus nuotrauka

Chicagoje koncertuoja Lietuvos operos solistė Nijolė Ambrozaitytė, o jai akomponuoja Chicagos Lietuvių operos dirigentas Alvydas Vasaitis. Koncertas įvyko Mother McCauley High School auditorijoje spalio 3 d.

G. Mickevičiaus nuotr.

SOLISTĖS AMBRAZAITYTĖS PASIRODYMAI CHICAGOJ

Vilniaus operos solistė Nijolė Ambrozaitytė, viešėdama pas savo artimuosius Kanadoje bei JAV, sutiko atvykti į Chicago ir čia duoti porą pasirodymų vietiniams lietuviams.

Pirmasis jos koncertas buvo spalio 3 d. katalikų gimnazijos auditorijoje, kur ji davė įvairių kompozitorių — lietuvių ir kitataučių programą. Nežinia, kas tą programą sustatė, tačiau ji galėjo būti geriau sudaryta. Nežiūrint, jog Lietuvoje yra parašyta nevienu nauja opera, tačiau vienintelė lietuviškos operos arija buvo iš M. Petrausko Birutės, kas galėtų būti laikoma tik sentimentiniu mostu senajai išeivių generacijai. Nežinia, kodėl solistė per abu koncertu labai ištikimai dainavo vokiškai, nežiūrint, kad jos tarimas ir nebuvo išskirtinai geras. Žinoma, turbūt, norėjo dainuoti originalioje kalboje, tačiau argi tas yra privaloma?

Solistei pirmame koncerte akomponavęs Chicagos Lietuvių Operos dirigentas Alvydas Vasaitis dažnai buvo per garsus ir todėl kiek nustelbė solistės dainavimą.

Antrasis jos pasirodymas įvyko spalio 11 d. Rockefeller Memorial Chapel su vargonų palyda (ją davė Robert Lodine). Tai buvo pirmas kartas kuomet lietuvis solistas pasireiškė šioje garsioje vietoje, priartiant vieniems iš geriausių vargo-

Vilniaus operos solistė Nijolė Ambrozaitytė Chicagos universiteto Rockefeller Memorial Chapel atlieka J. S. Bacho kūrinius spalio 11 d.

V. Zalatoriaus nuotrauka

nų visoje Amerikoje. Šį kartą solistės pasirodymas buvo trumpesnis ir dainuota tik vokiškai ir lotyniškai. Ji čia davė devynis kūrinius — visus J. S. Bacho.

Gaila, kad solistė pasirinko tokį autorių, kuris kaip tik jai sunkiai sekasi dainuoti. Tokioje didžiulėje bažnyčioje ją buvo galima geriau girdėti tik arčiau sėdintiems.

Pirmąjį vakarą, nežiūrint, kad tuo pat metu buvo kiti 3 didoki lietuviški renginiai, publikos susirinko daugiau negu 200. O į Rockefeller Chapel atėjo apie 300, kurių tarpe galėjo būti ir University of Chicago (jo ribose šis koncertas vyko) studentų bei profesorių. Ir visa publika atėjo be lietuvių spaudos reklamų (net katalikiškas Draugas atsisakė skelbti vien tik religinės muzikos koncertą), kas parodė, jog ta spauda nedaug turi įtakos į publikos skaičių ir visai be jos galima apsieiti, nes yra ir kitų susižinojimo priemonių. E. Tyl.

Čiurlionio "Galerijoje" Chicagoje nuo spalio 6 d. iki spalio 25 d. vyksta Vytauto Ingo, nuo spalio 27 iki lapkričio 15 d. Viktoro Petravičiaus. O po parodos vėliau bus Eugenijaus Budrio iš Švedijos, ir Gabrieliaus Staniulio iš Šveicarijos ir Vytauto O. Virkau, ir Henrietos Vepštienės ir kt.

Pakelės kryžius praleidžia šieno vežėjus Veiviržėnų vietovėje Lietuvoje šiuo metų vasarą.

Tautininkiška Vienybė

Atkelta iš 3 psl.

Jonui Valaičiui nepakako algos išsilaikyti. 1928-31 m. jis dėstė lietuvių kalbą prie *Vienybės* buvusioje mokykloje, o 1940-42 m. Berlitzo kalbų mokykloje. Nepaisant Valaičio kelionių po kolonijas aukoms ir prenumeratorams rinkti, *Vienybės* spaudos bendrovės nebeįstengė išgelbėti nei Ksavero Strumskio, nei Juozo Garšvos stambios aukos ir paskolos. *Vienybės* bendrovė 1933 m. spalio 19 d. bankrotavo.

Redaktorius Jonas Valaitis pradėjo New Yorke vadovauti kasdieninei lietuvių radijo programai "Voice of the Lithuanians", gyvavusiai 1933-1945 m. Be to, angliskai perduodavo "New Oddities" programas. Jis ir aktyviai rėmė Dariaus ir Girėno skridimą per Atlantą. Nors turėjo kitose srityse ieškoti pragyvenimo šaltinių ir buvo atsisakęs nuo *Vienybės* vyriausiųjų redaktorių, Valaitis liko artimas *Vienybės* bendradarbis, pavaduodavo redaktorių.

☆ ☆ ☆

1933 m. *Vienybę* leisti sukrito buvę artimieji bendradarbiai ir redaktoriai, jų tarpe Pijus Bukšnaitis, Ksaveras Strumskis, Juozas Garšva, Juozas Ginkus ir kiti tautininkai. Jie sudarė Lietuvių spaudos bendrovę, kuriai vadovavo K. Strumskis, B. J. Schegaus ir vėliau Albinas S. Trečiokas. *Vienybės* atsakingu redaktorium 1934-37 m. buvo P. Bukšnaitis. Bet ir ši bendrovė *Vienybės* leisti neįstengė. 1940 m. ją perėmė Juozas Tysliava, kai jos leidėjai buvo išsiskirstę.

Poetas, laikraštlininkas, oratorius ir visuomenės veikėjas Juozas Tysliava buvo bene kontroversiškausias *Vienybės* redaktorius. Stojęs Lietuvos kariuomenės savanoriu, būdamas vos 17 metų, Juozas Tysliava yra dirbęs Steigiamojo Seimo Darbų redakcijoje, *Žemdirbių Balse*, *Eltoje* ir *Lietuvos Aide*. Jis buvo veiksmingas keturvėjininkų sąjūdžio dalyvis Lietuvos literatūros baruose. 1926 m. išvyko į Paryžių su valstybine stipendija, baigė žurnalistikos mokslus.

1932 m. rudenį Tysliava atsikėlė į JAV, į Brooklyną, kur 1933 m. pradėjo redaguoti *Vienybę*. Pasižymėjo kaip puikus kalbėtojas. 1939-41 m. leido ir redagavo žurnalą *Lietuva*.

Paėmęs į savo rankas *Vienybę* 1940 m. Tysliava ją pertvarkė. Laikraštįje pastoviai vedė skyrių "Dabar", kuriame šmaikščiai reaguodavo į gyvenimo negeroves ir į bendruosius lietuviškosios buities reiškinius. Tautininkų veikėjas, vienas New Yorke Amerikos Lietuvių Tarybos ir Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos steigėjų, jis buvo veiklus visuomenininkas.

Jis pakvietė naujų bendradarbių, nevengdamas tremtinių Prancūzijoje ir Vokietijoje: J. Pajauji, Br. Railą, V. Rasteni, St. Santvarą, J. Aistį arba čia atvykusius J. Petrėną, J. Valaką, S. Vainorą, S. Narkeliūnaitę, V. Gedgaidą. Pagyvėjo laikraščio turinys. Pats Tysliava savo "Dabar" skyriuje degančiu žodžiu atsiliepdavo į visus klausimus. Kartais tas jo žodis kitų buvo laikomas kontroversiniu dėl įprastinės lietuvių veiklos kritikos. 1940 m. jo žmona Valerija Vaivadaitė-Tysliavienė atėjo talkon kaip laikraščio techniška redaktorė ir administratorė. 1956 m. *Vienybė* tapo pirmiausia ofsetiniu būdu spausdinamu lietuvišku laikraščiu.

Juozas Tysliava mirė nuo širdies smūgio 1961 m. lapkričio 11 d. Brooklynė. Laikraštį perėmė redaguoti Valerija Tysliavienė, Vytautas Širvydas ir Salomėja Narkeliūnaitė, bendradarbiais tapo Almus Šalčius, Edvardas Šulaitis, Juozas Kreivėnas, Vytautas Zalatorius ir kiti. Anglų kalbos skyriui talkino Demie Jonaitienė. *Vienybė* dabar pasuko nauja kryptimi.

Vienuolis apie kelionę į Lietuvą

Chicagos Lietuvių jėzuitų vienuolyno narys Brolis Petras Kleinotas praėjusią vasarą lankėsi Lietuvoje. Išpūdžius iš tos kelionės jis pradėjo skelbti lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro dvisavaitiniame biuletenyje — Mūsų Žinios.

Čia jo paskelbto išpūdžių aprašymo kelios ištraukos. Pradedame nuo tos vietos, kur išpūdžių autorius išsipasakoja jausmus, kilusius jam belaukiant savo eilės Maskvos areouosto muitinėje:

"Mano savijauta buvo ramutėlė. Patyrusieji, pasakojo, kad moterys uolesnės kratytojos už vyrus. Nesukubėjau būti pirmuoju, laikiausi "Ladies first" principo, taip ir likau savo grupės paskutiniu. . . . Man buvo lemtas pagyvenusios moters patarnavimas, ir ji man buvo pakankamai gera. . . . Iš apsirengimo ir fotografijų pagalvojo, kad aš "batiuška". Ištraukė tik tris knygas ir skautišką peilį "finką", kuri vežiau vienam jaunuoliui.

Už tą "štuką" mane barė ir gėdino. . . . Mano aiškinimas, kad tai jaunuolių skautų s-gos stovyklavimo įrankis, jai nieko nesakė. Vienas po kito ir kiti muitininkai ėjo mano "trefnų" prekių žiūrėti. Pagaliau mane su tomis knygomis nuvedė į mažą, tuščią kambarį. Po keliolikos minučių atėjęs gražiau apsirengęs, gal mutininkų vyresnysis, pasklaidęs knygas, liepė jas man atiduoti, o peilį palikti. Tuojau kita moteris parašė peilio palikimo dokumentą, kurį aš turėjau pasirašyti. (Grįždamas su tuo dokumentu peilį galėjau atgauti). Autobuse manęs laukė kai kurie net susirūpinę keleiviai. Nuvedė mus į viešbutį

nakvynei. Patyliukais apie viską nekalbėję, Maskvoje stengėmės visą naktį giliai be jokių sapnų miegoti. Rytą papusryčiauvę, lipome į lėktuvą skrydžiui į tėvynę, į Vilnių.

Pusantros val. skrydis lėktuvo greičiu greit pralėkė. Pagaliau lėktuvas lėtėjo, Vilnius artėjo. . . . Pro debesų tarpus labiau žinantieji pradėjo žiūrėti Nerį, Antakalnį, Gedimino pilies bokštą, Žirmūnus, Šnipiškes. . . .

Eidamas iš aerodromo salės, pagalvojau kas mane, beveik 40 metų nematytą atpažins. . . ? Mano draugai ir artimieji stovėjo atokiau, kur buvo erdviau. Netrukus pasijutau jų apsuptas. . . . Lietuviška juosta su įrašu "sveikiname" atsirado ant peties, kaip diakonui stula. . . . Gėlės krito į glėbį, o didelis apvačius duonos kepalas su druskos dubinėliu į rankas — pirmieji vaisių patiekalai. . . . Taip mūsų tėvynainiai sutinka beveik visus ilgai nebuvėlius. Ragavau, valgiau sveikindamasis, vos vieną kitą asmenį atpažinau. Vieni užaugę, kiti gerokai sensterėję. . . .

Autobusu tik mus "amerikonas" nuvezė į "Gintaro" viešbutį. Vardas to viešbučio gražus ir brangus, o jis pats, palyginus su mūsų šiais Amerikoje — paprastutis, net praustuvis be kamščių. . . . Valgykla tuomet neveikė. Kuriuos giminės negalėjo išmaitinti, tuos vežė pasištupinti į kitas valgyklas ar viešbučius. Vienam kambarys nedidelis, todėl reikėjo pagal draugystės ir giminytės rangą pasitikusius priiminti, savo ir lauktuvėmis dalytis."

Muzikos premija prof. J. Žilevičiui

JAV LB Kultūros Taryba spalio 15 d. posėdyje nutarė 1981 metų muzikos premiją skirti lietuvių muzikos patriarchui — Juozui Žilevičiui — muzikos profesoriui, kompozitoriui, dirigentui, visuomenininkui, spaudos darbuotojui, pedagogui ir Lietuvių Muzikologijos Archyvo kūrėjui.

Prof. Žilevičiaus įvairi, vaisinga ir ilga muzikinė ir visuomeninė veikla, aprėpusi du žemynus ir neatjungiamai susijusi su visuomeninių ir kultūrinių apraiškų istorija, yra tartum lietuvių tautos genijaus gyvybingumo simbolis. Ši premija prof. Juozui Žilevičiui skiriama kaip mūsų tautos pagarbos ir padėkos išraiška.

Premijos mecenatas — Lietuvių fondas, dydis — 1000 dol. Premija bus įteikta 1982 m. Premijų įteikimo šventėje, gegužės 22 d. Detroitė.

Prof. Žilevičius šiemet kovo 16 d. atšventė savo 90-tąjį gimtadienį Baltimorės senelių poilsio namuose.

Visą savo garbingą amžių sukaktvininkas atidavė lietuvių muzikai kaip kompozitorius, mokytojas, chorų, operos, dainų švenčių organizatorius ir dirigentas, daugybės studijų ir straipsnių autorius. Muzikologijos archyvo organizatorius, L. E. bendradarbis.

Visiškai netekęs regėjimo ir dalinai klausos, sukaktvininkas savo gyvenimo saulėlydžio dienas leidžia

artimųjų globoje, kartais aplankomas draugų ir visuomenininkų. Sukaktvininko stebėtina atmintis ir protas dažnai nukelia jį į gražiausias praeities dienas, nostalgiskai nuteikia dabartinę jo fizinę padėtį.

Prof. Žilevičius yra Čiurlionio ansamblio garbės narys. Jam pagerbti spalio 18 d., sekmadienį Dievo Motinos N. P. auditorijoje čiurlioniečiai surengė akademiją — koncertą. Kalbėjo prof. dr. Leonardas Šimutis, jr., iš Chicagos.

Čiurlionio ansamblis, diriguojamas komp. A. Mikulskio, savo tradicinėje koncertų formoje: vyrų choras, moterų choras su kanklėmis, mišrus choras a capela ir tautinių instrumentų orkestru atliko sukaktvininko įvairių laikotarpių jo būdingo stiliaus harmonizuotų liaudies dainų, papuoštų kontrapuntinėmis formomis.

SMUIKININKŲ KONCERTAS

1982 m. vasario 28, sekmadienį, 3 v. p. p. Jaunimo centre rengiamas koncertas. Programą atliks neseniai iš Lietuvos atvykę ir Toronto, Ont., Kanadoje apsigyvenę smuikininkai Atis ir Regina Bankai. Juodu yra aukšto muzikinio išsilavinimo.

Margučio rengiamame koncerte numatoma atlikti klasikinius ir lietuvių kompozitorių kūrinius. Numatoma į programą įtraukti ir išėvijos lietuvių kompozitorių kūrinių.

Vienybė, 1981 m. spalio 24 d.

SAVAITGALIS TABOR FARMOJE

Šių metų Santaros-Šviesos suvažiavimas buvo 28-asis. Jo programoje vyravo meninė tematika: literatūra, muzika, dailė.

1953 m. Bačiūno Farmoje pradėtas santariečių sambrūzdis, 1958 m. Santarai susijungus su Šviesa, virto kasmetiniais Santaros-Šviesos suvažiavimais.

Neteko būti suvažiavimo pradžioj ir pačioj pabaigoj. Matytoj programoj aktualumu, gal teisingiau sakyti įdomumu, auditorijos dėmesį patraukė Trečiojo Fronto trejopas aptarimas: dalyvio atžvilgiu, istorinės perspektyvos ir šiandieniu žvilgsniu. Kalbėtojai: Bronys Raila, Bronius Vaškėlis, Tomas Venclova. Smalsumą žadino ir lenko Stanisłavo Barančako (Stanisław Baranczak) tema – Beyond and Against the Censorship (Anapus cenzūros prieštaraujant jai). Jono Jurašo pokalbis su Nijole Martinaityte apie teatrą Lietuvoje ir Amerikoje žadėjo palyginimą teatrinės veiklos režisieriaus darbo skirtingose politinėse, socialinėse sistemose.

Kaip visuomet buvo laukiamas poezijos vakaras. Po jo sekė Audronės Simonaitytės-Gaidžiūnienės dainų rečitalis. Akomponavo Aloyzas Jurgutis.

Kitos programos temos nemažiau įdomios, tik dėl savo specifikos nevisiems vienodai aktualios. Tą grupę sudarė 4 temos: Vakarų ir lietuvių demonai modernioje poezijoje – Algis Mickūnas; Krėvės Raganius ir Mero Stripczyzas sintaksiniu-semantiniu požiūriu – Nijolė Martinaitytė; Katiliškio Apsakymo struktūra – Rimvydas Šilbajoris; Katiliškio romanas – Miškais ateina ruduo – Violeta Kelertienė. Abiejų prelegentų nagrinėjimai išvalgūs, išryškinantys veikalų sudarymo ypatumus, jų struktūrinę logiką charakterių dvasinio turinio, jų psichikos poveikyje (pirmųjų dviejų temų neteko girdėti).

Šiai grupei priskirtina ir Mykolo Drungos paruošta plati informacija – Jonas Švedas – žmogus ir kūryba. M. Drunga Švedo kūryboje išskyrė penkis laikotarpius, juos glaustai apibūdino ir paryškino rekorduotų kompozicijų koncerte.

Trečias Frontas

To vardo literatūros žurnalas nepriklausomaj Lietuvoj 1930-31 m. Trečias Frontas įdomus-pažintinas ne tik rašytojams, bet ir besidomintiems literatūra bei lietuvių kultūra apamai.

Kiti du frontai – keturvėjininkai, save laikė futuristais, ir simbolistai – romantikai, vyraujančios Lietuvoj tradicinės ideologijos reiškinėjai nekintančioj socialinėj struktūroj. (To judėjimo dalyvių tarpe buvo jau Amerikoje gyvenę ir mirę, bet Lietuvoje palaidoti: Juozas Petrėnas ir Juozas Tysliava.)

Dalis jaunosios kartos rašytojų, brendusių nepriklausomoje Lietuvoje, savo idėjiniam polėkiam nerado erdvės anų dviejų frontų sferose. Jie idėjiniam turiniui ieškojo naujos formos, aktyvaus žodžio, radikalios frazės. Tiem tikslam tas jaunas kolektyvas ir pradėjo savo žurnalą, pavadinęs jį Trečias Frontas.

Trečio Fronto credo, pirmame numeryje paskelbtas, bylojo: "Mū-

sų kriterijus, mūsų estetika, mūsų siekimai, mūsų tikslai – sveikas, gyvas, jaunas, kovojantis lietuviškas bernas, kuris pūslėtom rankom, barbariška, bet gražia maištingai galinga siela, pilnas sveikos gyvybės, darbo energijos, tikro žmoniškumo meilės ir kolektyvo jausmų – eina apsimovęs savo darbo klumpėmis, užkariauti savosios žemės, teisės ir laisvės" (citata iš LE).

Br. Vaškėlis kalbėjo, kaip žurnalas Trečias Frontas kūrėsi, aptarė jo veikėjų santykius su to meto Lietuvos komunistų partija, su lietuvišiais komunistais Maskvoje, jų Trečio Fronto vertinimus Priekale (lietuvių Maskvoje leistas prieš Antrąjį pasaulinį karą literatūros ir politikos mokslo žurnalas). Priekalas nesigailėjo Trečio Fronto rašytojam vaizdingų epitetų, apšaukdamas juos išgamom, niekšais, prostitutėm...

Br. Raila, pradžioje dalyvavęs Trečiojo Fronto akcijoj kartu su visais, vėliau nuo savo kolegų nutolo, perėjęs į režimo pozicijas dabar kalbėjo Trečio Fronto dalyvio požiūriu. Neteko girdėti jo kalbos. Kalbėjęs kaip buvo.

T. Venclova vertino Trečią Frontą dabarties požiūriu. Tai buvęs teigiamas reiškinys, sujūdinęs to meto snūduriuojantį Lietuvos literatūrinį, kultūrinį gyvenimą ir platesnius visuomenės sluoksnius. Aptarė Trečio Fronto tematiką, stilių, žodyną, kalbinius eksperimentus, juos paryškindamas Morikūno eilėraščių, iš kurio prisimena viena frazė – dangum pasidanguriavęs. Visas eilėraščių žodinė akrobatika. Tokie eksperimentai yra įdomūs, nesmerktini: jie parodo žodžio-kalbos platingumą, gajumą – žodžio "sugebėjimą gimdyti išvestines formas".

Ano meto Lietuvos skaitytojas įvairiai sutiko Trečią Frontą. Vieni baiminosi ir piktinosi Bernu, teigdami, kad jis pėdina į Maskvą, kiti jame politinių pavojų išžiūrėjo ir samprotavo, kad Lietuvos bernas, koks jis tikrovėje buvo, turi teisės ir pareigos – nes tai naudinga Lietuvai – siekti gražesnės turtin-gesnės buities, kad amžinai nepasiliktų bernas. Berno simbolis Trečio Fronto veikėjam reiškė ne jo, tikrovės berno, idėjinį dvasinį turinį, bet jo gyvastingą charakterį, kupiną energijos, pasitikėjimo savimi nepaisantį konvencionalumą, susigulėjusių normų, nevengiantį darbo ir drąsių užmojų ateities planavimui.

Trečias Frontas pradėtas leisti 1930 m. 31 metų pabaigoj buvo uždarytas po kratos prokomunistinio Vilties klubo, paaškęjus, kad kai kurie trečiafrontininkai buvo klubo nariai.

Trečio Fronto branduolį sudarė P. Cvirka, K. Korsakas, V. Drazdauskas, A. Venclova, J. Šimkus. Vėliau prie jų prisijungė Salomėja Nėris. Iš jų berods tėra gyvas tik Korsakas.

Teatras

J. Jurašas pokalbyje su N. Martinaityte sugretino teatro ir režisieriaus darbo sąlygas Sovietų Sąjungoje ir Vakaruose, pabrėžtinai JAV, kur šiuo metu jam tenka

Prieš išsiskirstant iš santariečių stovyklos, žodžiais persimeta D. Jonaitienė, A. Stakmienė, M. Valaitytė, neatpažintas svečias ir dr. K. Eringis.

Birutės Bulotaitės nuotr.

dirbti. TSRS, nors veikalas cenzūros yra leistas, režisierius nėra tikras ar jo režisuotą spektaklį pamatys publika. Spektaklio likimą lemia peržiūroj, generalinėj repeticijoj cenzoriai ir kritikai. Taip atsitiko su Macbethu. Jurašas jį repetavo visus metus Maskvoje, gi po peržiūros Macbethas nuimtas.

Iš La Mama režisuoto Macbetho Jurašas parodė kai kurių mizanscenų skaidres, kalbėjo kokių požiūriu jis Macbethą interpretavo – tai buvęs eksperimentas su žmogum.

Pokalbyje paliesta ir dramaturgo santykis su režisierium. Tai labai opus bendravimas. Dramaturgas nerašo dramos režisieriaus fantazijos kaprizam patenkinti, jis kalba dramos personažų lūpom tai, ką jis norėjo pasakyti. Režisieriui svarbu suvokti dramos pagrindinę mintį. Laimingiausias atvejis, kai režisierius bendradarbiauja su dramaturgu – jeigu įmanoma.

Tarp kitko Jurašas pastebėjo, kad niekas nėra tiek jautrus savo kūriniių interpretacijai ir niekas taip greit neįsileidžia kaip dramaturgai. Manau, kad ir režisieriai jautrus savo spektakliam... jei būtų kitaip – gal Jurašas režisuotų Vilniuje...

Suvažiavimo programoj nebuvo numatyta dr. K. Eringio kalba. Jis labai glaustai papasakojo, kodėl jis nebegrižo į Lietuvą. Iš jo kalbos paaškęjo, kad jis buvo persekiojamas kaip mokslininkas, kaip lietuvis.

Jo kalba buvo įdomi ir jaudinanti, auditorija jos klausėsi susikaupti, ir reakcija buvo audringa.

Poezijos Vakarai ir Koncertas

Šeštadienio poezijos vakaru ir koncertu, galima sakyti, baigiamas suvažiavimas. Sekmadieniui dar lieka viena paskaita: šįmet ji buvo Audronės Barūnaitės-Willeke paskaita, Aldonos Gustaitės poezija – "Vaikystė voratinklių narve".

Poezijos Vakare savo kūriniius skaitė Stanisław Baranczak, Liūnės Sutema, Tomas Venclova.

T. Antanaitis pristatė ką tik MF išleistas dvi knygas: Eduardo Cinzo Moną ir Liūnės Sutemos eilėraščių rinkinį Vendeta.

Audronės Simonaitytės-Gaidžiūnienės rečitalio programą sudarė

klasikinės dainos, arijos, lietuvių muzikų kompozicijos ir viena lietuvių liaudies daina.

H. Wolf – Mano šalis. F. Schubert – stati uola, Barcarole, Žuvėlė. S. Rachmaninoff – Sapnas, Pamylėjau aš. P. Tchaikovsky-Šviesiosios dienos.

Antroj koncerto daly solistė dainavo lietuvių liaudies dainą – Oi kas sodai, G. Gudauskienės sode, Pirmas pasimatymas, Budriūno Išvykęs rudenėli. V. Baumilo Veronikos raudą iš op. Paskenduolė, E. Griego Myliu tave, sapnas, W. A. Mozarto Suzanos ariją iš op. Figaro vestuvės, G. Puccini Čio-čio-san ariją iš op. Madama Butterfly.

Akomponavo Aloyzas Jurgutis. Solistė šauniai dainavo, ir publika karštais plojimais jai padėkojo.

Organizacinį posėdį pravedė Vytautas Kavolis. Buvo svarstomi MF ir Metmenų reikalai. Pranešimus turėjo Gintas Vėžys ir Marytė Paškevičienė.

Buvo pasiūlyta išleisti Trečio Fronto penkis numerius vienoj knygoj.

J. Kiznis

Belgijoje gyvenantis rašytojas Eduardas Cinzas, jau trečią kartą atvykęs į Lietuvą. Šį kartą – jo naujos novelių knygos "Spąstai" pasirodymo proga.

Architect Edmundas Arbas Pioneers Inexpensive Housing Concept

Early this year the governor of California announced an architectural contest entitled the "California Affordable Housing Competition." Its purpose was to stimulate new ideas in the design and construction of inexpensive housing to alleviate California's growing housing shortage. More than 500 architects from 19 Western states participated, and prizes in various categories were awarded.

We are pleased to announce that the prize for New Concepts went to Edmund Arbas of Santa Monica, Cal., a well-known Lithuanian community leader. Mr. Arbas submitted a design for homes built from prefabricated slabs such that each home would (a) cost between \$28,000-35,000; (b) take only 7 days to construct; (c) show an attractive architectural style; and (d) be practical. Practicality here means that the proposed one-bedroom structure could easily be expanded laterally into a multi-bedroom or multi-apartment building or vertically into a two-story townhouse. Practicality also means that problems of energy conservation are solved and the homes are able to be built in any part of the globe

using locally available building materials.

Mr. Arbas' project, along with others, was displayed at a construction industry convention last July in Sacramento, and will be included in a forthcoming publication of the winning entries.

While some people associated with the construction unions are not exactly thrilled by Mr. Arbas' labor and money saving ideas, there's already an interest in at least giving them a try. The inventor himself doesn't think his design poses any threat to the established home construction business. But he says he was motivated to develop his groundbreaking concept of a "cheap but nice house" both by a sense of professional challenge and by his social conscience. "An architect should help young families with limited incomes realize one of the natural desires of every human being — owning a house of one's own," said Mr. Arbas.

Edmund Arbas is the brother of famous Lithuanian-American authoress Alė Rūta, brother-in-law of journalist Alfonsas Nakas, and father of Rūta, the well-known painter.

Tony Douglas Selected "Pharmacist of the Year"

Tony Douglas, the pharmacist-owner of the Medicine Shoppe, Nanticoke, Pa. has been selected from hundreds of pharmacists across the country to be "Pharmacist of the Year." This nationally recognized award is presented to the pharmacist most involved in curbing drug abuse.

Exceptional dedication to state and community programs plus drug and pharmaceutical expertise distinguished Douglas. "If any man deserves an award, it's Tony Douglas," said Frank Patts, chief training officer for the Pennsylvania Bureau of Corrections.

Besides counseling teenage drug addicts, teaching at King's College, and lecturing community organizations about drugs, Douglas devotes considerable time to law enforcement training in drug abuse. He addresses local officers and park rangers meetings and assists with drug security inspections of Pennsylvania correctional institutions.

According to Patts "he quickly detects chemical highs" usually traced to cleaning agents, paint thinners, glue or other household items. "I not only marvel at Tony's knowledge of drugs and pharmacology," said Patts, "but he knows the street language of drug users, too."

Commissioner of Pennsylvania Corrections, Ronald J. Marks, notes correctional employees have been "greatly assisted by Tony

Douglas' training and shared knowledge of drug related problems."

Douglas was awarded the "Pharmacist of the Year" plaque at the National Association of Retail Druggists's convention in San Antonio, Tex., on Sept. 20, Park Davis, Inc., a pharmaceutical company sponsors the award that will honor the pharmacy school of Douglas' choice with a \$1,000 scholarship.

NEW LITHUANIAN OPERAS

Currently two Lithuanian operas are being composed in this country — one on the West Coast, the other on the East Coast.

In Los Angeles, Father Bruno Markaitis is hard at work on *Kalanta*, a work honoring the rebellious youth who torched himself to death in Kaunas while shouting "Freedom for Lithuania." Poet Bernardas Brazdžionis wrote the libretto.

Meanwhile, Julius Gaidelis of Boston has almost completed *Mindaugas*, based on Anatolijus Kairys' libretto. Mr. Gaidelis is a prolific and talented composer; his Fourth Symphony was nominated for the Pulitzer Prize in Music by the Chicago Symphony Orchestra last year.

There's speculation that one of these two operas might be produced for the World Lithuanian Days extravaganza planned for Chicago in 1983.

Margutis, Chicago's most popular Lithuanian radio program is celebrating its 50th anniversary with a series of concerts and a banquet held on October 24th. On the stage, representing a broadcasting studio [seated from left], are: Director P. Petrutis and members of his staff — A. Gotceitas, A. Regis, R. Sakadolskis. Photo by P. Maletā

GRANDSON OF THE LATE JADVIGA TUMAVIČIUS MARRIES MARIA LONGO OF WASHINGTON, D. C.

Mr. and Mrs. Frank J. Swiek of Westwood, Mass. announced the marriage of their son, F. Michael Swiek, to Miss Maria L. Long of Washington, D. C., at St. Patrick's Cathedral, New York City, on October 10th. Wedding reception was held at the Hotel Pierre.

Mr. Swiek, a 1972 graduate of Westwood High School, now resides in McLean, Va., and is currently employed by a government agency in Langley, Va. He not only excelled in scholastics, but was the school photographer as well. Much of his work was published in the then Westwood Press, as well as the 1971 and 1972 Westwood High School yearbooks.

He received an award for distinguished service to the community in 1972 and is a highly regarded protege of the famed portrait photographer Yousouf Karsh of Ottawa, Canada. He graduated with honors from Bowdoin College in Brunswick, Maine, in the Class of 1976, and completed his post-graduate studies of Georgetown University, Washington, D. C.

Miss Longo is the daughter of Mr. John Longo of Malba and Southampton, N. Y., and is a graduate of Georgetown University, where she was awarded B. S. and M. A. degrees. She was also recently awarded the degree of doctor of philosophy, her field of study being international relations.

LITHUANIAN NEWSBRIEFS

NBC's radio station in Washington, D. C., recently finished a series of reports on the 129 nations that maintain diplomatic missions in our capital. Each of these countries received a day for itself, during which the station aired a total of eight informative segments covering that country's history, geography, and present conditions. Lithuania's day fell on September 19. The broadcast emphasized popular dissatisfaction with the Soviet annexation and the fact that free Lithuanian diplomatic and consular missions are still recognized in several cities throughout the Western world.

* * *

The Long Island publication *Newsday*, published an article by Robert E. Kessler, on the erection of a Lithuanian wayside shrine, next to Transfiguration — the Lithuanian Church, in Maspeth, New York. It took Arthur Nelson, who is married to a Lithuanian, Adele Garba-

nauskas, 20 months to build it. It is a 26 feet high and weighs 2-tons. Before the Russian illegal annexation and occupation of the country in 1940, Lithuania was known as the "Land of the Wayside Shrines." They were put up in the front of homes, and at crossroads, to show that a good Catholic family lived in the area and that traveling strangers could find hospitality. When the Russians took over, they stripped the religious emblems and statues from the shrines and toppled many of them. The Wayside Shrine in Maspeth was sponsored by the local Knights of Lithuania Council 110.

* * *

Stasys Barzdukas, co-author of a widely used manual of the Lithuanian language and one of the leaders of the World Lithuanian Community, Inc. (Bendruomenė), died on September 13 in Cleveland at the age of 75.

MOTERYS

Argentinos iškilioji solistė Susana Valadkaitė-Lopez PLB pakviesta koncertuoti JAV-se. Jos ir baritono Antano Slančiausko koncertai ruošiami 1982 m. vasario mėn.

Poetė Kotryna Grigaitytė, newjeršietė, bet gyvai dalyvaujanti ir New Yorke lietuvių kultūrinėje veikloje, su savo poezija ir nuotraukomis pristatoma Lietuvių Dienų spalio mėnesio žurnale. Žurnalistas Algis Gustaitis pasikalbėjimo forma pateikia žinių apie poetės vaikystę, kūrybą ir gyvenimą Amerikoje.

Austė Pečiūraitė, jaunosios kartos mūsų poetė ir beletristė, kurios "Metmenyse" atspausdinti darbai, pasak turistų, sukėlė net juos skaičiusiųjų Lietuvos moderniškesnio braižo rašytojų susidomėjimą,

pastaruoju metu sėkmingai prasi-veržė ir į dailės pasaulį. Šiuo metu Austė gyvena New Yorke ir jau turi net savo sėkėjų būrelį. Neseniai jos dailės darbai buvo įtraukti į vieną grupinę amerikiečių dailininkų parodą Paryžiuje; netrukus Paryžiuje bus surengta ir jos individualinė paroda. Gavę smulkesnių informacijų, pranešime.

Sol. Gina Čapkauskienė, vienintelis mūsų koloratūrinis sopranas, po sveikatos sutrikimo atsigavo ir vėl rengiasi koncertinėms gastrolėms. Spalio 11 d. ji atliko sudėtingą programą Worcesterio, Mass., Putnamo seselių ir parapijos rėmėjų rengiamame koncerte. Ateinančiais metais ji žada įdainuoti ilgo grojimo plokštelę su simfoninio orkestro palyda.

Sofija Daukutė išrinkta Chicagos ir apylinkių jurginų parodos karalaitė. Paroda, kurioje išstatyta daugiau 5,000 jurginų, vyko rugsėjo 5 ir 6 d. Ford City prekybos centre. Apie šią parodą ir karalaitę Sofiją rašė vietinė spauda. Aštuoniolikametė Sofija yra University of Illinois studentė.

Irena Mickūnienė, iš Jamaica Plains, Mass., atsiuntė 100 dolerių auką Vienybei, savo motinos, žinomos veikėjos Jadvygos Tumavičienės atminimui. Jai nuoširdžiai dėkojame. Ta proga mums pranešė, kad jos sesers Gertrūdos sūnus (Tumavičienės anūkas, kuriam ji visą laiką prenumeravo Vienybę) spalio 10 d. susituokė šv. Patriko katedroje, New Yorke. Vestuvinė puota įvyko Hotel Pierre. (žiūr. psl. 8.)

Aktorė Elena Dauguvietytė-Kudabienė dažnai pasirodo anglų televizijoje ir scenoje.

1981 m. Vasaros teatre, Lennoxville, Que. ji vaidino John Corbett Deathtrap veikale Helga Ten Drop rolę. Šis veikalas buvo suvaidintas 22 kartus.

The Townships laikraščio kritikas Donnelly apie Kudabienę taip rašė:

"Viena neabejotina šio pastatymo žvaigždė buvo Elena Kudaba, dažnai pasirodžiusi Kanados Televizijos "King of Kensington" serijoje. Jos įtikinanti aiškiaregės Helga Ten Drop rolės interpretacija buvo vienas malonumas. Ji laimėjo savo auditoriją nuo pirmo žodžio ir visai užtarnautai gavo entuziastingiausių aplodismentus".

Elena Kudabienė šiemet mini 40 metų sceninio darbo sukaktį ir iš jų 30 metų darbo Aukuro Teatre, režisuojant ir vaidinant.

Jolanta Malerytė — laureatė

Lietuvoje gimusi ir augusi mergina — Jolanta Malerytė laimėjo vieną iš pagrindinių ateitininkų — Ateities žurnalo premijų, kurios buvo įteiktos per jubiliejinį Ateitininkų Kongresą rugsėjo 5 d. Chicago Jaunimo Centre. Ji čia visų premijas laimėjusiųjų vardu tarė padėkos žodį. Jolanta panašias premijas yra laimėjusi ir anksčiau (pradedant 1976 metais).

Pažymėtina, jog Jolanta, kurios tėvas yra žydas, 1974 m. iš Lietuvos emigravo (su tėvais) į Izraelį. 1981 m. persikėlė gyventi į Vancouverį, Kanadoje, kur jos tėvai jau anksčiau buvo apsigyvenę. Ji pati ilgėliau pasiliko Izraelyje, norėdama išlaikyti klasikinių kalbų egzaminus vietiniame universitete.

1980 m. pabaigoje su Izraelio šokių ir dainų ansambliu — Anachnu kaimį ji lankėsi JAV, Kanadoje ir Meksikoje. Šiame ansamblyje (jis jau nepirmą kartą Š. Amerikoje vieši) gana didelę dalį sudaro emigrantai iš Lietuvos.

Beje, Jolantos poezija jau yra spausdinta ne tik Ateityje, bet ir Aiduose, o taip pat ir Draugo kultūriniam priede. Reikia džiaugtis, jog negausios išeivių jaunimo literatūrinės pajėgos sustiprėjo nemaža pajėga. Per Izraelį į Š. Amerikos krantus atvykusią Jolantą reikia sveikinti ir palinkėti jai čia asmenišką ir kūrybinę kloties!

MOTERŲ SUVAŽIAVIMAS

Spalio 24 d. Kultūros židinyje Brooklyne įvyko Lietuvių Moterų Klubų Federacijos suvažiavimas, kuriame dalyvavo 38 atstovės iš įvairių miestų. Toliausioji buvo Ona Baužienė iš Australijos.

Klubų atstovės padarė pranešimus ir aptarė ateities veiklą, kuri reiškiasi kultūros ir labdaros srityse. Politinę veiklą sudaro įvairių laiškų ir memorandumų rašymas JAV valdžios įstaigoms, institucijoms ir tarptautinėms organizacijoms.

Naujon valdybon išrinktos: Viktorija Čečetienė, Snieguolė Jurskytė, Malvina Klivečkienė, Giedrė Kulpienė, Marija Noreikienė, Aldona Pintsch, Regina Raubertaitė, Eugenija Treimanienė, Vanda Sutkuvienė, Stefa Vaikutienė ir Marija Žukauskienė.

Buvusi Federacijos valdybos pirmininkė Margarita Samatienė pakelta garbės pirmininke, o Janina Simutienė — garbės nare.

Pabaigoje įvykusios vakarienes metu kalbėjusių tarpe buvo Gen. Lietuvos konsulas Anicetas Simutis ir kiti.

IŠLAIKĖ EGZAMINUS

Dalia Digrytė-Šulienė, prieš 4 metus atvykusi iš Lietuvos, išlaikė specialius egzaminus, reikalingus asmenims kitose valstybėse baigusiems medicinos mokslus. Ji dabar turi teisę atlikti medicinos stažą šio krašto ligoninėse, o po to galės verstis privačia praktika.

Dalia Šulienė, kuri pradžioje gyveno Chicagoje, dabar darbuojasi Pittsburghe, kur jos vyras, taip pat medicinos daktaras — Leonas Šulas specializuojasi vietinėje ligoninėje.

Sekančiais metais jie žada grįžti atgal į Chicago ir čia darbuotis medicinoje. Chicagoje gyvena dr. Leono Sulo tėvai — teisininkas Pranas Šulas ir mokytoja Magdale- na Šulaitienė.

Dalia Šulienė, naujoji medicinos daktarė, Vilniuje.

Ed. Šulaičio nuotrauka

LITHUANIAN FEDERAL CREDIT UNION

KASA

— LIETUVIŲ KREDITO UNIJA LIETUVIAMS —

86-01 114th St., Richmond Hill, N. Y. 11418
Tel. (212) 441-6799

Geriausios sąlygos taupyti ir skolintis lietuviškoj įstaigoj, kur kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios įstaigų apdrausta iki 100,000 dolerių.

BANKAI UŽ PAPRASTAS SANTAUPAS DUODA TIK 5.5%, O KASA DUODA 7% PALŪKANŲ

Share Certificates Kasoje neša 12.5% efektyvias metines palūkanas. Investuoti galima 500 dolerių vienetais trim, šešiem mėnesiam, arba ilgesniam laikui.

Share Certificates 5,000 dolerių sumoje duoda dar aukštesnes palūkanas. Jos yra tik .25% mažesnės už bankų Certificates of Deposit.

Money Market Certificates duoda tokius pat aukštus nuošimčius, kaip ir bankai už Certificates of Deposit. Galima investuoti 10,000 dol. nemažiau, kaip 6 mėnesiam.

Paskolos Kasoje gaunamos už mažesnius procentus ir lengvesnėm sąlygom, kaip bankuose.

Kasos taupymo ir skolinimo įstaiga jūsų patogumui veikia šešias dienas savaitėj ir kiekvienos darbo dienos vakarą.

Atsilankykite Kasoje, arba paskambinkite dėl informacijų kaip iš banko pervesti jūsų santaupas į Kasos kooperatyvą. Patarnavimas lietuvių ir anglų kalbomis.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

BĖGIMO ENTUZIATAI

Amerikoje labai plinta ilgesnių distancijų bėgimas ir daugelyje vietų yra rengiamos įvairiomis progomis bėgimo varžybos.

Chicagos priemiesčiuose Cicero-Berwyn kiekvienais metais vykdomos taip vadinamos "Houby Run" lenktynės, kuriose bėgikai turi įveikti 10 km. distanciją. Siemet šios lenktynės vyko spalio 11 d. ir jose bėgo 176 asmenys.

Jų tarpe buvo ir lietuvis — žymus visuomenininkas, kultūrininkas, naivus sporto mėgėjas dr. F. V. Kaunas. Nežiūrint, kad jau jis yra gerokai persiritęs per pusimtį metų, jis distanciją baigė per 51.5 minutes, savo amžius grupėje atbėgęs vienu iš pirmųjų.

Spalio 18 d. jis bėgo taip vadiname "Lung Run", kuris vyko tolimesniuose Chicagos priemiesčiuose — Wheaton, Ill.

CHICAGOS LITUANICOS FUTBOLININKAI

Chicagos Lituanicos vyrų pirmoji futbolo vienuolikė žaidžia National Soccer lygos aukščiausioje ("Major") divizijoje. Čia dalyvauja geriausias Chicagos ir apylinkių komandos, kurių gana didelė dalis samdo žaidėjus ir jiems moka pinigus.

Nežiūrint, kad Lituanicos klubo futbolininkai nėra apmokami, tačiau jie pajėgia varžytis su kitomis komandomis. Vienu metu atrodė, kad Lituania nepajėgs išsilaikyti šioje divizijoje, tačiau iš eilės laimėtos kelios rungtynės jai užtikrino išlikimą geriausiųjų tarpe.

1981 M. Š. AMERIKOS PABALTIEČIŲ TINKLINIO PIRMENYBĖS

1981 m. Š. Amerikos Pabaltiečių Klubinės Tinklinio Pirmenybės įvyks 1981 m. lapkričio 28-29 d. d., Chicagoje, Ill. Vykdo — ŠALFASS-gos Vidurinių Vakarų Sporto Apygarda.

Varžybos bus vykdomos vyrų, moterų, jaunių ir mergaičių klasėse. Jaunių ir mergaičių amžius — gimusieji 1962 m. ir jaunesni.

Dalyvavimas yra atviras visiems

lietuvių, latvių ir estų klubams, komandų skaičius neapribotas. Smulkios informacijos išsiuntinėta visiems sporto klubams.

Preliminarinė registracija atliekama iki 1981 lapkričio 1 d., šiuo adresu: Mr. Zigmąs Ziupsnys, 7118 So. Mozart St., Chicago, IL 60629. Telef. [312] — 776-6412.

1980 m. šias pirmenybes pravedė Toronto Estų SK Kalev, 1980 m. lapkr. 29 d., Scarboro, Ont. Šiose varžybose Chicagos LSK Neris išėjo laimėtojais moterų, mergaičių ir jaunių klasėse, tuo tarpu kai Toronto Latvių SK tapo nugalėtojais vyrų klasėje.

1981 M. Š. A. PABALTIEČIŲ KREPŠINIO PIRMENYBĖS

1981 m. Š. Amerikos Pabaltiečių Klubinės Krepšinio Pirmenybes vykdo ŠALFASS-gos Vidurinių Vakarų Sporto Apygarda, 1981 m. lapkričio 7 & 8 d. d., Chicagoje, Ill.

Varžybos bus prarastos tik vyrų klasėje. Komandų skaičius — ne daugiau kaip 8, iš kurių lietuviams rezervuojama nemažiau kaip 4 komandos, latviams 3 ir estams — 1.

Lietuvių komandos bus atrinktos iš norinčiųjų dalyvauti atsižvelgiant į komandų pajėgumą ir regioninį atstovavimą. Smulkesnės informacijos pranešta sporto klubams.

Pereitais metais šias pirmenybes vykdė ŠALFASS-gos Kanados Sporto Apygarda, 1980 m. lapkr. 8 & 9 d. d., Toronte, Ont. Pirmenybes laimėjo Chicagos ASK Lituania, baigmėje įveikė Toronto Aušra 88:75. Toronto Latvių D. V. nugalėjo Toronto Vytį 97:90 dėl 3-čios vietos.

1981 M. METINIS VISUOTINIS ŠALFASS-GOS SUVAŽIAVIMAS

Metinis 1981 m. Visuotinis ŠALFASS-gos Suvažiavimas šaukiamas 1981 m. lapkričio 14-15 d., Clevelando Lietuvių Namuose, 877 East 185th St., Cleveland, Ohio. Telef. (216) 531-2131.

Suvažiavimo pradžia — šeštadienį, lapkr. 14 d., 11:00 val. ryto. Pagal ŠALFASS-gos Statutą, visuotiniame suvažiavime pilnateisiais nariais dalyvauja:

Dr. F. V. Kaunas, visuomenės veikėjas ir didelis sporto entuziastas, finišuoja 10 km. bėgime per Cicero-Berwyn šiu miestų "Houby" festivalio proga spalio 11 d. Ed. Šulaičio nuotr.

- Sporto klubų visuotinio narių susirinkimo rinktieji atstovai — nuo kiekvienų 20 ŠALFASS-je 1981 m. registruotų narių po vieną atstovą. Nepilni 20 narių — skaitomi pilniais.
- Sporto klubų pirmininkai, ar jų vieton įgalioti kiti valdybos nariai (tik po vieną iš klubo).
- ŠALFASS-gos Centro Valdybos nariai ir kandidatai.
- ŠALFASS-gos Revizijos Komisijos nariai.
- ŠALFASS-gos Garbės Teismo nariai.
- Sporto Apygardų vadovai ir 2 apygardų komitetų nariai.
- Paskirų sporto šakų komitetų ir kitų specialių ŠALFASS-gos organų vadovai ar jų įgalioti atstovai.
- ŠALFASS-gos Garbės Nariai.
- ŠALFASS-gos Centro Valdybos nuožiūra pakviesti asmenys — ne daugiau kaip 3.

Primenama, kad šiame suvažiavime bus renkama nauja ŠALFASS-gos Centro Valdyba, ŠALFASS-gos Revizijos Komisija ir ŠALFASS-gos Garbės Teismas.

Suinteresuotos grupės raginamos sudarinėti kandidatų sąrašus, vadovaujantis ŠALFASS-gos Statutu.

Suvažiavime bus svarstoma daug svarbių reikalų, kaip II-jų Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynių pagrindinės gairės, sporto istorijos leidinys, ryšiai su LB ir kitomis lietuvių organizacijomis, bendradarbiavimas su kitų tautybių sporto organizacijomis, finansiniai reikalai, sekančių metų varžybinis kalendorius ir visa eilė kitų. Klubai ir ŠALFASS-gos administraciniai organai prašomi visu rimtumu atsižvelgti į mūsų sportinio gyvenimo gyvybinius reikalus ir pasistengti suvažiavime dalyvauti.

New Yorko Atletų Klubas rengia šachmatų žaidynes su latviais. Komandinės žaidynės įvyks gruodžio 6 d., sekmadienį, Kultūros židinyje, individualiosios bus gruodžio 13 d., sekmadienį, Latvių namuose Bronx. Bus duodamos ir premijos: pirmajai vietai paskirta \$60, antrajai — \$30 ir geriausiam žaidėjui iš žemesnės grupės — \$20.

Vytautas Beleckas ir sūnus Jonas, sav. Winter Garden svetainės, 1883 Madison St., Ridgewood, N.Y. 11227. Telef. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogomis. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

ATIDARYTAS NAUJAS DANTŲ GYDymo CENTRAS

DR. DONATAS ALEKSANDRAVIČIUS, VEDĖJAS

Metro Dental Service, P. C.

116-06 MYRTLE AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y. 11418

Prieinamos kainos, modernūs įrengimai, patogus privažiavimas Jamaica ir Myrtle Ave. autobusais, atidarytas kasdien vakarais ir šeštadieniais.

SKAMBINTI: [212] 441-0909

Susitarti dėl laiko ir pasitikrinti kainas

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziunas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniam ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 11368

SOFIJA JASAITIENĖ UŽMIGO AMŽINUOJU MIEGU

Šiomet spalio 21 d. nuo širdies smūgio mirė Carney ligoninėje Dorchesteryje, Mass., Sofija Lukauskaitė-Jasaitienė, kuri paskutiniuoju laiku gyveno netoli savo sūnaus dr. Stasio Jasaičio.

Atsisveikinimas įvyko laidotuvių direktoriaus W. Kaspero namuose. Specialiai atvykęs kun. Stasys Yla vadovavo susikaupimo valandėlei. El. Vasyliūnienė kalbėjo Moterų Federacijos vardu. Bendruomenės vardu kalbėjo R. Veitas, Šaulių vardu — inžinierius J. Stašaitis, Balfo ir asmeninių draugų vardu pačią ilgiausią kalbą pasakė buvęs Keleivio redaktorius Jackus Sonda.

Sofija Lukauskaitė buvo gimusi 1901 m. Šiauliuose anų laikų žymais ir Lietuvos kaimo gyventojui labai brangaus advokato ir visuomenininko Stansilovo Lukausko šeimoje. Jos tėvas gynė kaimiečių bylas prieš caro valdžią, kada kiti advokatai prisitaikydavo prie rusų valdžios. Už gabenimą lietuviškos spaudos buvo ištremtas į Rusiją, kur Sofija lankė gimnaziją, bet grįžusi Lietuvon ją baigė 1919 m. Tais pačiais metais ėjo kovos prieš bermontininkus, ir Sofija buvo Šiaulių partizanų štabe ir gabiai mokėjo trukdyti bermontininkams kovoti.

Toliau mes ją matome Berlyne studentų tarpe, kur ji studijavo ir baigė agronomiją. Ten ją sutiko ir Jackus Sonda.

Studijas Sofija gilino Danijoje ir grįžo į savo gimtuosius Šiaulius. Ji buvo gyvulininkystės instruktorė, organizavo pirmąjį Šiauliuose gyvulininkystės parodą, paruošė pirmąjį Ukininko kalendorių.

Šalia tiesioginio darbo, Sofija buvo plati visuomenininkė, dar Berlyne vadovavusi lietuvių studentų draugijai, Lietuvoje buvo Gyvulių globos draugijos pirmininkė, Kalinių draugijos narė, Lietuvos Vaiko draugijos vicepirmininkė, Vokietijoje LRK moterų komiteto pirmininkė. 1948 m. besisteigiant dabartinei Moterų Federacijai, Sofija buvo viena tos organizacijos steigėjų ir jos aktyvioji narė.

Sofija Jasaitienė buvo išsilavinusi moteris, domėjosi visapusiškais problemomis, susirašinėjo su daugeliu asmeniu, net su Nobelio premijos laureatu Česlovu Milašium, buvo pilna naujų idėjų ir sumanymų. Po savo vyro dr. Domo mirties, ilgai gyveno New Yorke ir tik neseniai persikėlė į Bostoną.

Giliam nuliūdime lieka jos duktė Elena Valiūnienė, jos sūnus dr. Stasys Jasaitis, šeši anūkai, jos sesuo Ona Poškienė iškankinta Sibire ir neseniai grįžusi Lietuvon.

Atsisveikinimo valanda buvo baigta perskaičius dr. St. Daniaus laišką. Štai pora sakinių iš to laiško: "Ne tik mūsų Tėvynė Lietuva jos asmenyje neteko jos žmogaus teisių gynėjos, bet ir viso pasaulio tautos, viso pasaulio žmonės. Tad mes visi sugrudusiomis širdimis minime Tave, brangioji Zule, žmogiškosios didybės palikimą. Tebūnie mums Viešpaties leista kiekvienam savaip jų tausoti, gerbti ir branginti".

Spalio 24 d. 10 val. ryto Forest Hill krematoriumo koplyčioje advokatė M. Šveikauskienė tarė atsisveikinimo žodį, ir tuo buvo galutinai atsisveikinta su Sofija Jasaitiene. Amžinąjį atilsį duok jai, Viešpatie, ir amžinoji šviesa tegul jai šviečia. Teilsisi ramybės jos siela ir Dievo gailėstingumas tegul parodo jai savo meilę.

E. V.

Brangiai motinai ir šviesiai asmenybei

Sofijai Jasaitienei

mirus, jos dukrą Elena Valiūnienę ir sūnų dr. Stasį Jasaitį ir jų šeimas nuoširdžiai užjaučia

DR. BIRUTĖ ir JONAS PETRULIAI

Chicagoje mirė Juozas Skorubskas

Po ilgos, sunkios ligos spalio 13 d. ligoninėje mirė teisininkas Juozas Skorubskas, Amerikos Lietuvių Tarybos narys, ilgametis valdybos išdininkas.

Velionis buvo gimęs 1910 m. kovo 6 d. Garniškių k., Sėtos valsč., Kėdainių aps. Mokėsi Sėtoje, Kaune, kur 1938 m. baigė Vytauto D. u-to teisių fakultetą.

Dirbo Pieno Centre, Teisingumo ministerijoje, vertėsi advokato praktika. Tremytyje buvo advokatas Augsburgėje prie amerikiečių karinės valdžios teismų, 1949-51 m. buvo teisinis patarėjas IRO amerikiečių zonos vyriausioje būstinėje. Chicagoje vertėsi statyba, gyveno Cicero, Ill.

Velionis Lietuvoje veikė kooperaciniame judėjime, studentų sąjungose, okupacijos metais dirbo po grindyje, buvo socialdemokratų partijos deleguotas Vliko narys, partijos Užsienio Delegatūros pirmininkas. Rašė, daugiausia kooperacinius klausimus, ekonomistų spaudoje. Pasižymėjo nuosaikiu sugyvenamu būdu, sugebėjimu ieškoti vidurio kelio, nusistatymu ieškoti, kas lietuvius jungia.

Palaidotas spalio 16 d. šv. Kazimiero Lietuvių kapinėse.

Laidotuvėse dalyvavo daug velionio bendradarbių ir pažįstamų, jų tarpe iš Bostono buvęs Keleivio redaktorius Jackus Sonda, Alena Devenienė iš Kalifornijos, iš Floridos Jonas Daugėla ir Antanas Mačionis ir daug kitų.

Nuliūdime liko žmona Birutė ir dukra Rima ir žentas Algis Tamošiūnai, pusbrolis Stasys Skorubskas su šeima. Lietuvoje liko sesers dukterys su šeimomis.

Statement of Ownership, Management and Circulation [Required by 39 U.S.C. 3685].

Title of publication: Vienybė.
Date of filing: October 1, 1981.
Frequency of issue: Bi-weekly.
No. of issues published annually: 22.
Annual subscription price: \$10.00.
Location of known office of publication and headquarters or general business offices of the publishers: 192 Highland Blvd., B'klyn, N.Y. 11207.
Names and addresses of publisher, editor, and managing editor: Publishers, Valerie Tyšliava and Joseph N. Tyšliava, 192 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207; Editor, Jonas Valaitis, 192 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207; Managing Editor, Valerie Tyšliava.
Owner: Valerie Tyšliava and Joseph N. Tyšliava, 192 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

	Average No. Copies Each Issue During Preceding 12 Months	Actual No. Copies of Single Issue Published Nearest to Filing Date
Total no. copies printed	1167	1100
Paid circulation		
Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales	70	70
Mail subscriptions	956	912
Total paid circulation	1026	982
Free distribution by mail, carrier or other means, samples, complimentary, and other free copies	94	70
Total distribution	1120	1052
Copies not distributed		
Office use, left over, unaccounted, spoiled after printing	47	48
Returns from news agents	0	0
Total	1167	1100

I certify that the statements made by me above are correct and complete.
(signed) Joseph N. Tyšliava, Publisher

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos
ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS
VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y. 11418
Telefonas: Virginia 6-1800

J. MATTHEW P. BALLAS FUNERAL HOME

MODERNI, VĖSINAMA KOPLYČIA

A. J. BALTON-BALTRŪNAS
LICENSED MANAGER AND NOTARY PUBLIC

660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211
Tel. STagg 2-5043

Juozas Kavaliauskas

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

Licensed Pennsylvania and New Jersey

1601 S. SECOND STREET, PHILADELPHIA, PA.
Telefonas DEwey 4-5136

VIENYBĖ

New Yorko valstijos sostinėje Albany, spalio 4 d. vyko Tautų Festivalis. Lietuvių paviljonui vadovavo Bernice Avižaitė, Lietuvos Vyčių Lietuviškųjų Reikalų Komiteto mėnesinio biuletinio naujoji redaktorė. Lietuvių meninę programą atliko rinktinės Ciurlionio Ansamblio kanklininkės iš Cleveland, Ohio. Buvo išstatyta lietuviškų liaudies audinių, drožinių, gintaro dirbinių. Parodą gražiai aprašė Albany, N. Y. Times-Union dienraštis, patalpindamas tautiniais drabužiais pasipuošusios lietuvaiteš nuotrauką, piauinant lietuviškąjį ragolį.

Algis Šilbajoris, ligšiol pirmininkavęs Kultūros židinio fondo valdybai, perrinktas antrai trejų metų kadencijai, Jonė Pumputienė — Finansų sekretore ir darbuosis Narystės Komitete, o Arūnas Simonaitis vadovaus jaunimo reikalų komitetui. Fondo metinis suvažiavimas Židinyje įvyko spalio 10 d. iš 294 narių dalyvavo 31 ir 57 pristatė igaliojimus.

Bronė Spūdienė, New Yorko Alto skyriaus igaliota, atstovavo newyorkiečiams spalio 17 d. Chicagoje vykusiame Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavime, tenai padarė pranešimą apie New Yorko Alto veiklą ir perdavė centrui newyorkiečių surinktąsias aukas.

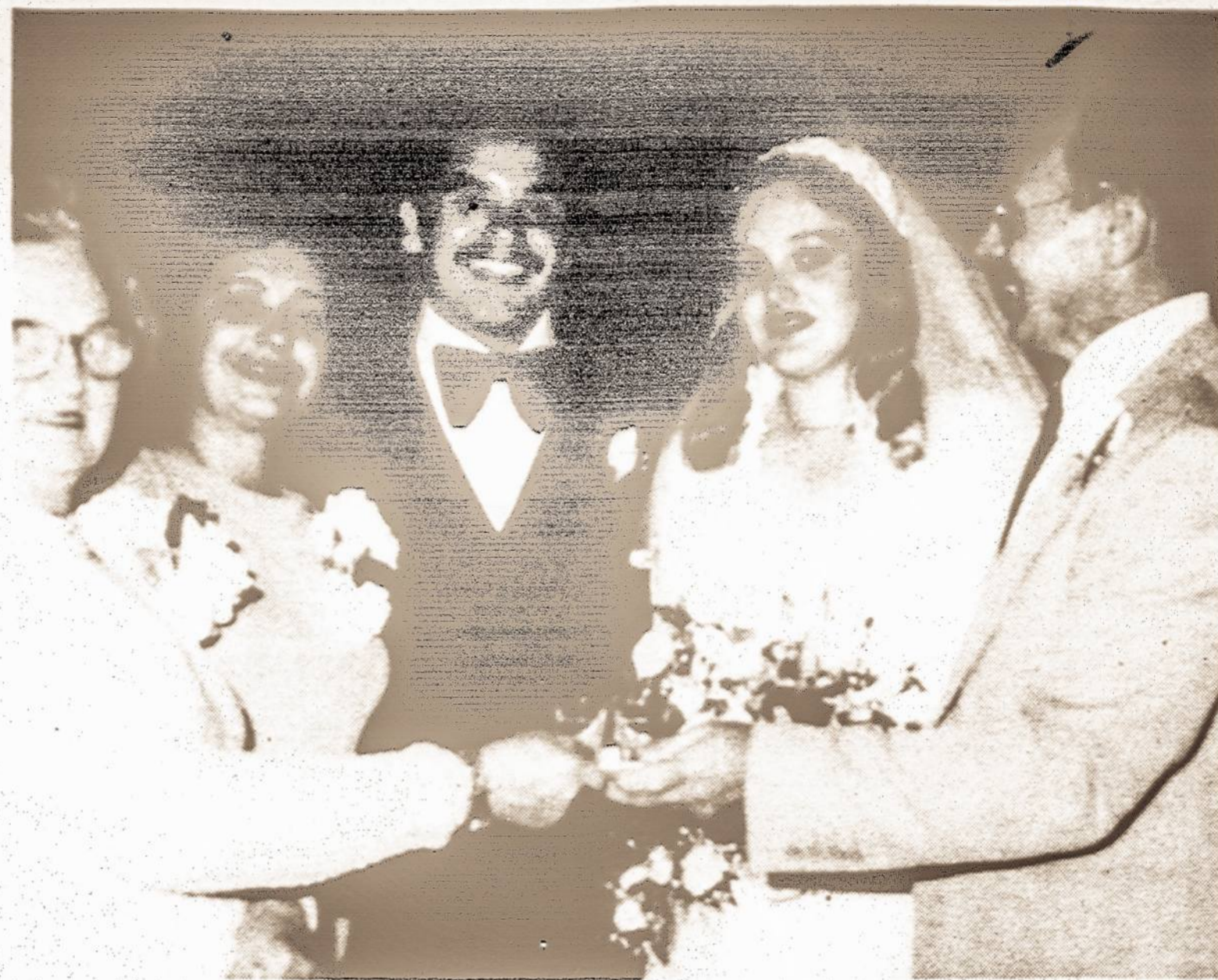
Lietuvos kariuomenės minėjimas šiemet lapkričio 22 d. Apreiškimo parapijos salėje. Prieš tai bus pamaldos bažnyčioje 11 val.

Lietuvių Informacijos Centro Brooklyn, N. Y. vedėjas, kun. Kazimieras Pugevičius, prisiuntė kopiją "Religion in Communist Dominated Areas" biuletinio, leidžiamo New Yorke, kuriame rašoma apie Vytauto Skuodžio bylą ir skatinamą imtis veiklos jį gelbėti. Biuletinyje patalpintas Lietuvos Katalikų Komiteto Tikinčiųjų Teisėms Apsaugoti atsišaukimas toms valstybėms kurios pasirašė Helsinkio Akta.

Angliškąjį vertimą padarė Lietuvių Informacijos Centras iš kurio taip pat gavome Kongresinės Komisijos Europos Saugumui ir Kooperavimui spalio 19-tos dienos biuletinio numerį, leidžiamą Washington, kuriame trumpai apžvelgta Vlado Šakalio odisėja ir Vytauto Skuodžio byla.

Aleksandras Vakselis, Romas Kezys, Kęstutis Miklas ir Vladas Sidas dalyvavo spalio 24-25 dienomis Bostone JAV Lietuvių Bendruomenės tarybos suvažiavime. Penktasis newyorkiečių atstovas — dr. Kornelijus Bučmys buvo išvykęs į Kaliforniją ir Los Angeles mieste dalyvavo šv. Kazimiero parapijos 40 metų gyvavimo sukakties minėjime. Jis toje parapijoje yra darbavęs pirmaisiais savo gyvenimo Amerikoje metais.

Muz. Jonas Žukas, buvęs Kauno konservatorijos vargonų klasės profesorius, lapkričio 22 d. atliks vargonų koncertą Apreiškimo par. bažnyčioje.

Spalio 10 d. Apreiškimo par. bažnyčioje tos parapijos kleb. kun. J. Pakalniškis sutuokė Eddie Rables su Jolita Kudirkaitė, kurie čia matomi povestuvinėje puotoje, įvykusioje "Triangle" restorane. Iš k. į d.: Marija Šulskienė, Genė Kudirkienė, jaunieji ir Simas Kudirka.

Vandos Balukienės kūrinių paroda

Gamtoje daiktai-kūnai pasiima dalį erdvės ir savo apimtimi atskiria nuo likusios erdvės. Tapyboje erdvės iliuzija sukurama daiktų sugrupavimu tam tikra tvarka ar linijų konvergencija. Plokštuminė tapyboje daiktai-kūnai ar geometrinės figūros praranda erdvę — patenka įvairios apimties plokštumų "nelaisvėn".

Vandos Balukienės tapybos paroda, pradėjusi dailės sezoną Kultūros židiny spalio 3-4 d., buvo įvairių geometrinių figūrų kompozicijos plokštumose. Jos paveikslai dalytini į statiškus ir dinamiškus. Ši įvairovė atsitinka dėl skirtingų ritmų kompozicijose.

Plotas, užimtas vienodo dydžio ir vienos spalvos kvadratų, išrikiuotų į lygiagretes tiesias eiles — nejuda. Tokio paveikslų struktūros motoniją nustelbia jo intensyvumas — į jį įplaukęs energijos krūvis, išreikiantis dailininkės valią, ryžtą, ištvermę. Dvasinė energija veikia žiūrovą, ir jei paveikslas padarytas švariai ir preciziškai, jis patrauks žiūrovo dėmesį ir laimės jo simpatiją. Balukienės darbai pasižymi švara ir precizija.

Dinamiškų struktūrų bėglus ritmas veržiasi iš uždaru plokštumų į erdvę. Itin traukė dėmesį dvi struktūros gretimai iškabintos, katalogė pažymėtos 1 ir 2 numeriu. Tie dvynukai — vienas tamsiai mėlynos spalvos, kitos tamsiai rusvos. Jų vertikalios lygiagretės, plačios laužytos linijos, kyla aukštytyn. Linijose yra keli lūžiai, jie duoda impulsą judesiui. Visas paveikslas virpa.

Struktūrų dinamika įvairi. Kitame paveiksle keturi išgaubti apskritimai veržiasi į centrą, lyg norėdami pagrobti ten esantį lygiagretinį. Ir štai priešingos krypties judesys — paveikslas centras apjuostas keliais tolygiais nuo centro ir didėjančiais apskritimais. Įspūdis — lyg paveikslas norėtų atsiskirti nuo drobės ir lėkti į erdvę.

Mandala sanscrito kalboje reiškia apskritimą. Tuo žodžiu pažymėti du paveikslai kurių centre yra apskritimas. Budistų ir hindusų

religijoj apskritimas yra visatos simbolis. Apie jį išdėstoma įvairios žmogiško pavidalo dievybės. Balukienės kosminis simbolis apjuostas geometrinių figūrų grupėm. Jos kompozicijos braižas labai artimas lietuviškų drobių ir kitų audinių raštam.

Balukienės kompozicijų nacionalinės ištakos turi ir mūsų amžiaus modernios dailės akcentų.

Parodą rengė ir globojo D. L. K. Birutės draugija. Parodą atidarė Malvina Klevečkienė ir pakvietė Paulių Jurkų tarti žodį apie parodos autorės kūrybą. Jis ją apibūdino tautiniu ir modernios dailės požiūriu.

Gal vertėtų, prie kavutės susėdus kam nors moderuojant, pravesiti diskusijas ar pasidalinimą parodos išpūdžiais. J. Kiznis

ATSIŠVEIKINO SU KERAMINAIŠ

Long Island Amerikos Lietuvių Piliečių Klubas spalio 11 d. sušaukė savo narių susirinkimą ryšium su išleistuvėmis veikliam savo nariam Jonui ir Onai Keraminam. Jonas Keraminas, jo bendrovei keliantis į Rockford, Ill., buvo priverstas priimti pasiūlymą važiuoti ar nusstoti darbo, kur jis jau buvo gerai išsikūręs.

Klubo sekretorė Julija Stankevičienė susirinkusiems nušvietė Keraminų aktyvią veiklą, jų dalyvavimą susirinkimuose ir talką Klubui. Klubas, nukentėjęs narių skaičiumi daugeliui senųjų Amerikos lietuvių išmirus, buvo atsigavęs naujais atvykėliais. Apgailėstauta dėl tokio staigaus Keraminų išvykimo, paliekant taip gražiai sukurtą lietuvišką sodybą su pakelės kryžiumi. Sodyba jau buvo plačiai išgarsėjusi amerikiečių tarpe per jų spaudą, žinoma jau ir Lietuvoje.

Visi palinkėjo Keraminam sėkmės naujoje vietovėje. Rockforde yra nemažai lietuvių, nepertoli nuo Chicago. Keraminai tikriausiai ir ten aktyviai prisidės.

Išleistuvės įvyko su vaišėmis, kurias parūpino klubietės, pasiskirsčiusios patiekalais.

Vienybė, 1981 m. spalio 24 d.

Laisvės žiburys šviečia ir kviečia į jo tradicinį rudens koncertą — balių

1981 m. lapkričio 14 d., šeštadienį, pradžia 7 val. vakaro punktualiai Kultūros židinyje, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y.

Programoje Tautinio meno ansamblis — Grandis iš Chicagos su jo stilizuotų žaidimų pyne — "Kai Aš Šokau Su Šelmium Berne-liu . . ."

Ansamblio vadovė — Irena Smieliauskiene; Akordeonistas — Ažuolas Stelmokas; Pranešėjos — Alvida Baukutė ir Viktorija Kucaitė; Šviesų teikmuo — Pauliaus Alekno.

* * *

Po meninės programos — šokiai, grojant Stelmoko Orkestrui iš Chicagos.

Bus valgių ir gėrimų bufetai visose salėse, taip pat turtinga Loterija. Vaisėms stalus užsisakyti galima iš anksto pas Birutę Labutienę 212-847-5550. Taip pat galima iš anksto išgauti bilietus į koncertą-balių paštu ar pas platintojus; paštu siųsti atitinkamos sumos čekį (ir sau adresuotą su pašto ženklu voką) Lithuanian Radio Club vardu — 217-25 54th Ave., Bayside, N. Y. 11364.

Meninei programai visos vietos numeruotos. Bilietų kaina 7 dol., jaunimui iki 15 metų — 5 dol.

Bilietus platina:

New Jersey:

B. P. Macijauskas 998-6797; 892-6415; K. Pralėika 256-5224

New Yorke:

N. P. Baltrulionis 297-0991; A. Diržys 296-7385;

Z. Jūrienė 441-7831; E. Kezienė 296-0798;

R. Kezys 769-3300; 229-9134; G. S. Kudirka 235-0724;

B. V. Labutis 847-5550; M. Šalinskienė 296-2244;

V. Vasikauskas 847-1286

Iki malonaus pasimatymo!

Laisvės Žiburio Radijas